

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

RWS INFORMATIE

ECOLOGISCHE BEOORDELING HOUDBAARHEID VRIJSTELLINGEN

t.b.v. Besluit verlenging en wijziging Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied

Colofon

Uitgegeven door	Rijkswaterstaat Midden-Nederland
Auteur	Team Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied Rijkswaterstaat Midden-Nederland, in samenwerking met Rijkswaterstaat Water Verkeer en Leefomgeving
Contact	Natura2000IJsselmeergebied@RWS.nl
Versie	2.0 – 1 maart 2024
Status	Definitief

Inhoud

1	Toelichting	6	
1.1	Aanleiding: Verlenging Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023	6	
1.2	Strekking van het rapport: Beoordeling houdbaarheid vrijstellingen vergunningplicht Wet natuurbescherming	6	
1.3	Relatie met actualisatie beheerplan	7	
1.4	Leeswijzer	7	
2	Peilbeheer	8	
2.1	Korte omschrijving vrijstelling	8	
2.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	8	
2.3	Conclusie	8	
3	Baggeren van havens, sluizen, vaargeul en toegangseulen jachthavens	9	
3.1	Korte omschrijving vrijstelling	9	
3.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	9	
3.3	Conclusie	9	
4	Terreinbeheer / Terreinbeheer rietmoeras	10	
4.1	Korte omschrijving vrijstelling	10	
4.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	10	
4.3	Conclusie	10	
5	Terreinbeheer stranden en recreatiegebieden	11	
5.1	Korte omschrijving vrijstelling	11	
5.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	11	
5.3	Conclusie	11	
6	Maaibeheer waterplanten Veluwerandmeren	12	
6.1	Korte omschrijving vrijstelling	12	
6.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	12	
6.3	Conclusie	12	
7	Schietterrein Breezanddijk	13	
7.1	Korte omschrijving vrijstelling	13	
7.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	13	
7.3	Conclusie	14	
8	Bestaande zandwinningsactiviteit Eemmeer & Gooimeer zuidoever	15	
8.1	Korte omschrijving vrijstelling	15	
8.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	15	
8.3	Conclusie	15	
9	Aalvisserij	16	
9.1	Korte omschrijving vrijstelling	16	
9.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	16	
9.3	Conclusie	18	

10	Aaskuilvisserij	19	
10.1	Korte omschrijving vrijstelling	19	
10.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	19	19
10.3	Conclusie	21	
11	Wolhandkrabvisserij (met fuiken)	22	
11.1	Korte omschrijving vrijstelling	22	
11.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	22	22
11.3	Conclusie	22	
12	Zegenvisserij	23	
12.1	Korte omschrijving vrijstelling	23	
12.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	23	23
12.3	Conclusie	24	
13	Traditionele visserij (evenementen)	25	
13.1	Korte omschrijving vrijstelling	25	
13.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	25	25
13.3	Conclusie	25	
14	Peuren	26	
14.1	Korte omschrijving vrijstelling	26	
14.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	26	26
14.3	Conclusie	26	
15	Kitesurfen	27	
15.1	Korte omschrijving vrijstelling	27	
15.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	27	27
15.3	Conclusie	29	
16	Aangewezen Waterskigebied	30	
16.1	Korte omschrijving vrijstelling	30	
16.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	31	31
16.3	Conclusie	31	
17	Parasailactiviteiten in het Wolderwijd	32	
17.1	Korte omschrijving vrijstelling	32	
17.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	32	32
17.3	Conclusie	33	
18	Evenementen (visserijdagen, zeilwedstrijden, roeiwedstrijden, en strandactiviteiten)	34	
18.1	Korte omschrijving vrijstelling	34	
18.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	34	34
18.3	Conclusie	34	
19	Zeilwedstrijdgebied	35	
19.1	Korte omschrijving vrijstelling	35	
19.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	35	35
19.3	Conclusie	35	
20	Schaatsevenement Veluwemeertocht	36	
20.1	Korte omschrijving vrijstelling	36	
20.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	36	36
20.3	Conclusie	36	

21	Vangen en ringen van vogels door Vogelringstation Zwarte Meer	37
21.1	Korte omschrijving vrijstelling	37
21.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	37
21.3	Conclusie	37
22	Professioneel dronegebruik	38
22.1	Korte omschrijving vrijstelling	38
22.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	38
22.3	Conclusie	38
23	Bestaande lozingen	39
23.1	Korte omschrijving vrijstelling	39
23.2	Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging	39
23.3	Conclusie	39
24	Beoordeling impact vrijgestelde activiteiten op nieuw aangewezen habitats en habitatsorten	40
24.1	Toelichting	40
24.2	Beoordeling	43
24.3	Conclusie	45
Bijlage 1: Nadere analyse hoekwant vissen en vogelslachtoffers		46

1 Toelichting

1.1 Aanleiding: Verlenging Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023

Het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023 wordt eenmalig verlengd met 6 jaar. Deze verlenging heeft betrekking op alle bij het beheerplan horende onderdelen, waaronder de 6 gebiedsdelen voor de in het IJsselmeergebied gelegen Natura 2000 gebieden: IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Zwarte Meer, Ketelmeer & Vossemeer, Veluwerandmeren en Eemmeer & Gooimeer Zuidoever.

Ten behoeve van de verlenging moet worden beoordeeld of de in het plan opgenomen vrijstellingen van de vergunningplicht Wet natuurbescherming voor verschillende activiteiten gecontinueerd kunnen worden. Van belang is dat verlenging van deze vrijstellingen niet leidt tot significant negatieve effecten op de aangewezen Natura 2000 doelsoorten. Als door nieuwe inzichten blijkt dat de in het plan opgenomen vrijstellingsvoorwaarden hiervoor onvoldoende borging bieden, kan een vrijstelling niet ongewijzigd in het te verlengen beheerplan worden voortgezet. Nieuwe inzichten kunnen in dit geval betrekking hebben op o.a. het doelbereik, de ecologische vereisten van de natuurdoelen en de ecologische impact van de betreffende activiteiten. Dit kan ertoe leiden dat er bij de verlenging van het beheerplan aanvullende voorwaarden aan een vrijstelling worden toegevoegd, dan wel dat een vrijstelling bij de verlenging vervalt.

1.2 Strekking van het rapport: Beoordeling houdbaarheid vrijstellingen vergunningplicht Wet natuurbescherming

Dit rapport bevat de beoordeling van de houdbaarheid van de vrijstellingen voor de vergunningplicht Wet natuurbescherming voor de verschillende vrijgestelde activiteiten in het lopende Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023. De beoordeling heeft plaatsgevonden door de onderbouwing voor de vrijstellingen in het lopende beheerplan te beoordelen en daarbij te kijken of de hierin benoemde gronden/argumenten de vrijstellingen nog steeds kunnen dragen bij een verlenging met 6 jaar. Er is hierbij onder andere gekeken naar de *'Inventarisatie bestaand gebruik IJsselmeergebied'*, *'Voortoets bestaand gebruik Natura 2000 gebieden IJsselmeergebied'* en *'Nadere effectenanalyse huidige activiteiten IJsselmeergebied fase I en II (NEA)'*¹. Bij de beoordeling zijn nieuwe inzichten ten aanzien van het doelbereik meegenomen, uit de [Actualisatie Doeluitwerking Vogelrichtlijnsoorten IJsselmeergebied 2020](#)². Ook aanvullende informatie over de effecten van de vrijgestelde activiteiten sinds de vaststelling van het beheerplan is in de beoordeling betrokken. Tenslotte is beoordeeld of de vrijgestelde activiteiten negatieve effecten kunnen hebben op de nieuw aangewezen habitats en habitatoorten uit het ["Wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden"](#) uit 2020.

Bovenstaande beoordelingsaspecten zijn in overeenstemming met [antwoorden naar aanleiding van vragen van de vaste Commissie van de Tweede Kamer](#) inzake de verlenging van de Natura 2000 beheerplannen. Daarnaast is bij de beoordeling rekening gehouden met het op 4 augustus 2023 verschenen advies van de ingestelde onafhankelijke adviescommissie omtrent de bezwaren tegen de verlenging van de Natura 2000 beheerplannen Deltawateren, Waddenzee en Noordzeekunstszone. Van belang hierbij is dat het advies benoemt dat t.b.v. het verlengingsbesluit gemotiveerd moet worden waarom de Nadere effectenanalyse I en II, die ten grondslag hebben gelegen aan het eerste beheerplan, ook en nog steeds ten grondslag kunnen liggen aan de verlenging van het beheerplan. Vervolgens stelt het advies dat bij constatering dat er twijfel bestaat over de effecten (van vrijgestelde activiteiten) daar ten minste een nadere beoordeling voor zou moeten plaatsvinden dan wel gemotiveerd moet worden waarom, niettegenstaande die twijfel, toch op de oude voet doorgedaan kon worden. Bij de beoordeling van de houdbaarheid van de vrijstellingen in het Beheerplan IJsselmeergebied is daarom:

¹ Deze documenten zijn [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

² Van Rijn, S.H.M. & M.R. van Eerden 2021. *Actualisatie Doeluitwerking Vogelrichtlijnsoorten IJsselmeergebied 2020*. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-08.

- 1) gemotiveerd waarom de t.b.v. het eerste beheerplan uitgevoerde effectbepalingen nog steeds ten grondslag kunnen liggen aan de verlenging van het beheerplan;
- 2) indien hier twijfel over bestaat een deskundigenoordeel gegeven voor het niet of al dan niet aangepast wel opnemen van de vrijstelling in het verlengde beheerplan.

Op deze wijze is de zekerheid verkregen dat verlenging van de vergunningvrijstellingen niet zal leiden tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000 gebieden.

1.3 Relatie met actualisatie beheerplan

De verlenging van het beheerplan moet beschouwd worden als een tussenstap naar de actualisatie van het beheerplan, die uiterlijk begin 2030 gereed moet zijn. Momenteel vinden de voorbereidingen voor deze actualisatie plaats. Als eerste stap richting een geactualiseerd beheerplan wordt de komende jaren een ecologische evaluatie uitgevoerd, waar de ontwikkelingen in het gebied en de ontwikkeling van het doelbereik met elkaar in verbinding worden gebracht. Voor het nieuwe beheerplan zal opnieuw beoordeeld worden of, en zo ja welke, vrijstellingen in het beheerplan opgenomen kunnen worden.

1.4 Leeswijzer

- In hoofdstuk 2 t/m 23 zijn de verschillende in het beheerplan opgenomen vrijstellingen van de vergunningplicht Wet natuurbescherming beoordeeld op hun houdbaarheid in het geval van verlenging van het beheerplan met 6 jaar.
- In hoofdstuk 24 is aanvullend hierop beoordeeld of de vrijgestelde activiteiten negatieve effecten kunnen hebben op de nieuw aangewezen habitats en habitatsoorten uit het [“Wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden”](#) van 2020.
- Bijlage 1 bevat een nadere analyse van mogelijke effecten van de aalvisserij met hoekwant. Dit is een bijlage bij hoofdstuk 9, betreffende de beoordeling van de vrijstelling voor de aalvisserij.

2 Peilbeheer

2.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft de vrijstelling voor het oude peilbeheer in het IJsselmeer, Zwarte Meer, Ketelmeer & Vossemeer en Veluwerandmeren, dat voorafgaand aan het nieuwe peilbesluit uit 2018 gevoerd werd. Deze activiteit was vrijgesteld onder de specifieke voorwaarde dat incidentele peilopzetting in droge zomers niet vaker dan eens in de 12 jaar mag plaatsvinden en onder voorwaarde van het treffen van mitigatiemaatregelen (oevers afvlakken en herinrichten).

Voor de Natura 2000 gebieden Markermeer & IJmeer en Eemmeer & Gooimeer Zuidoever is in het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023 geen vrijstelling opgenomen voor het peilbeheer. Dit komt omdat uit de effectbepaling die ten grondslag lag aan het beheerplan naar voren gekomen is dat het peilbeheer hier geen negatieve effecten heeft op de instandhoudingdoelen³.

2.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

Voor het IJsselmeergebied is in 2018 een nieuw [Peilbesluit IJsselmeergebied](#) in werking getreden. De vrijstelling in het beheerplan had betrekking op het oude peilbeheer en niet op het nieuwe peilbeheer.

In 2017 is een [Passende beoordeling](#) voor dit nieuwe peilbesluit uitgevoerd, waarin onderzocht is wat de effecten van dit peilbesluit zijn op de soorten en habitattypen waarvoor de beschermde gebieden zijn aangewezen en of deze effecten mogelijk significant zijn. Conclusie van deze Passende beoordeling is dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen uitgesloten zijn. Op grond hiervan is op 3 oktober 2017 een [vergunning Wet natuurbescherming](#) voor het nieuwe peilbesluit verleend namens de Minister van Economische Zaken. Met het wijzigen van het peilbesluit, en het vergunnen van het nieuwe peilbesluit, is de vrijstelling uit het beheerplan niet meer van toepassing.

In de vergunning voor het nieuwe peilbesluit was als voorschrift opgenomen dat in de Natura 2000 gebieden een beheer gevoerd wordt overeenkomstig het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied. De verwijzing naar het Beheerplan is echter op 9 november 2017 met een [wijziging van de vergunning](#) verwijderd. In de vergunning voor het nieuwe peilbeheer wordt daardoor geen koppeling meer gelegd met het Natura 2000 Beheerplan. De voorwaarden die vanuit de Wet natuurbescherming aan het peilbeheer gesteld worden zijn in de vergunning eigenstandig opgenomen.

Rijkswaterstaat rapporteert conform de vergunning aan het bevoegd gezag (het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) over het gevoerde peilbeheer. Indien monitoringsresultaten daartoe aanleiding geven kan overgegaan worden tot het treffen van aanvullende maatregelen ter voorkoming van significante effecten op de relevante natuurwaarden.

2.3 Conclusie

Gezien bovenstaande is geconcludeerd dat de vrijstelling voor het oude peilbeheer niet meer actueel is. De vrijstelling en de hierbij behorende voorwaarden wordt daarom uit het beheerplan verwijderd.

³ Voor het Markermeer had dit te maken met de geringe hoeveelheid geleidelijke overgangen, waardoor een meer natuurlijk peilbeheer geen wezenlijke bijdrage zou leveren aan het versterken van de instandhoudingsdoelstellingen. In het Gooi- en Eemmeer zijn geen instandhoudingsdoelstellingen die sterk samenhangen met pioniersituaties of waterriet, waardoor het peilbeheer geen duurzame verslechtering van de doelen kon betekenen (info uit Voortoets).

3 Baggeren van havens, sluizen, vaargeul en toegangsgeulen jachthavens

3.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft de vrijstelling voor het baggeren van havens, sluizen, vaargeulen en toegangsgeulen naar jachthavens voor alle binnen het IJsselmeergebied gelegen Natura 2000 gebieden. Deze activiteit is vrijgesteld zonder specifieke voorwaarde. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is bevoegd gezag voor het baggeren op hoofdvaarwegen en de provincies zijn bevoegd gezag voor de overige genoemde baggerwerken.

In de 'Inventarisatie bestaand gebruik IJsselmeergebied'⁴ is het type baggeractiviteiten omschreven per Natura 2000 gebied. Het gaat om het baggeren van sluiscolken bij schutsluizen en spuisluizen, het baggeren van havens, het baggeren in nabijheid van sluizen, het baggeren van vaargeulen en het baggeren van toegangsgeulen naar jachthavens. Het gaat hierbij om activiteiten bij bestaande infrastructuur en binnen de hoofdvaarwegen in het IJsselmeergebied. Het betreft geen vrijstelling voor baggerwerkzaamheden t.b.v. de aanleg van bijvoorbeeld nieuwe vaargeulen.

3.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

De argumentatie uit de effectbeoordeling t.b.v. het eerste beheerplan blijft overeind: Het betreft een activiteit die verstorend werkt maar die in ruimte en/of tijd (zeer) beperkt is. Daarnaast heeft de vrijstelling geen betrekking op de aanleg van bijvoorbeeld nieuwe vaargeulen. Op basis hiervan is geconcludeerd dat er geen sprake is van significant negatieve effecten.

Bij de verlenging van het Beheerplan wordt ter verduidelijking opgenomen dat baggerwerkzaamheden ten behoeve van de hoofdvaarwegen alleen plaatsvinden binnen de hoofdvaarwegen zoals gedefinieerd in het [Nationaal Water Programma 2022 -2027](#).

3.3 Conclusie

De vrijstelling wordt verlengd, met toevoeging van de verduidelijking dat baggerwerkzaamheden ten behoeve van de hoofdvaarwegen alleen plaatsvinden binnen de hoofdvaarwegen zoals gedefinieerd in het Nationaal Water Programma 2022 -2027.

⁴ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

4 Terreinbeheer / Terreinbeheer rietmoeras

4.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft vrijstellingen onder specifieke voorwaarden voor terreinbeheer / terreinbeheer rietmoeras in het IJsselmeer, Zwarte Meer, Ketelmeer & Vossemeer en Veluwerandmeren. Aan de vrijstellingen zijn voorwaarden verbonden t.b.v. het verbeteren van het leefgebied voor specifieke broedvogels.

4.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

Beoordeeld is dat met het aangepast (riet)beheer, indien dit uitgevoerd wordt conform de in het beheerplan opgenomen voorwaarden, rekening gehouden wordt met de Natura 2000 doelstellingen. Er is geen sprake van significant negatieve effecten.

4.3 Conclusie

De vrijstellingen kunnen verlengd worden.

5 Terreinbeheer stranden en recreatiegebieden

5.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft een vrijstelling zonder specifieke voorwaarden voor terreinbeheer van stranden en recreatiegebieden. De voortoets karakteriseert de activiteiten als “inspectie, beheer en onderhoud”.

5.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

De Voortoets⁵ benoemt dat lokale verstoring van aanwezige vogels mogelijk is wanneer menselijke activiteiten worden uitgevoerd. Hierbij wordt een ordegrootte effectafstand van tientallen tot hooguit honderden meters benoemd, afhankelijk van soort en situatie⁶. Aangezien dit gebieden zijn waar recreatie is toegestaan, is de potentie voor verstoring en uitbreiding van activiteiten (reeds) gering.

De beoordeling uit de Voortoets wordt na toetsing aan [Krijgsveld et al. 2022](#) nog steeds onderschreven. De activiteiten vallen bovendien onder de definitie van “beheer en onderhoud”, zoals omschreven in de ‘[Handreiking Beheer & Onderhoud](#)’ (2019) als: “activiteiten die erop zijn gericht om de functie van objecten en het prestatieniveau dat daaraan wordt gesteld, zoals ontworpen en aangelegd, tijdens de levensduur te behouden”. Onder ‘object’ vallen infrastructurele werken, waterstaatswerken, gebouwen en bijbehorende ruimten, leidingwerk en objecten in de openbare ruimte zoals openbaar groen. Voor activiteiten die vallen onder beheer en onderhoud is geen passende beoordeling of vergunning Wet natuurbescherming nodig.

5.3 Conclusie

De vrijstelling kan verlengd worden.

⁵ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

⁶ In Voortoets aangehaalde bron: Krijgsveld, K.L., S.M.J. van Lieshout, J. van der Winden & S. Dirksen, 2004. *Verstoringsgevoeligheid van vogels. Literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Vogelbescherming Nederland, Zeist.*

6 Maaibeheer waterplanten Veluwerandmeren

6.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft een vrijstelling voor de activiteit 'maaibeheer waterplanten' onder specifieke voorwaarden in de Veluwerandmeren. In een jaar met een lage bedekking fonteinkruid (minder dan 1400 hectare bedekking van alle, ook niet als habitatype kwalificerende, kleinbladige soorten fonteinkruid) wordt in de praktijk niet gemaaid. Als bij hogere bedekking gemaaid wordt, is een maximum gesteld, zodanig dat slechts een fractie wordt gemaaid (zelfs in jaren met lage bedekking). Daarnaast geldt een meldingsplicht.

Voorwaarde voor maaibeheer waterplanten:

- Jaarlijks mag maximaal 150 hectare doorgroeid fonteinkruid worden gemaaid;
- Ieder jaar dient te worden gemeld hoeveel hectare waterplanten gemaaid wordt.

6.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

Het gaat om bestaande maaic activiteiten. In de NEA fase 1 wordt benoemd dat het alleen gaat om het maaien van doorgroeid fonteinkruid beneden de 1,5 m dieptelijn, dat boven de toppen van het begeleidend kranswier wordt afgemaaid, zodat de kranswervegetatie intact blijft. Diverse soorten niet-broedvogels foerageren in de Veluwerandmeren op waterplanten. Er zijn slechts enkele soorten welke dieper dan 1,5 m op waterplanten zoals doorgroeid fonteinkruid foerageren. Dit betreffen tafeleend, meerkoet, krooneend, kuifeend en brilduiker. Voor genoemde duikende soorten is doorgroeid fonteinkruid geen primaire voedselbron en hoogstens van secundair belang. Op basis hiervan wordt gesteld dat de bedekking van doorgroeid fonteinkruid niet sturend is voor de draagkracht voor genoemde watervogels. Met de vrijgestelde ruimte voor het maaien blijft het areaal doorgroeid fonteinkruid in stand.

In de praktijk wordt bovenop de vrijgestelde hectares door de provincie Flevoland een vergunning verstrekt voor aanvullend maaien. Dit aanvullende maaien wordt daarbij getoetst aan de Natura 2000 doelen. Gezien deze toetsing wordt het maaien van de vrijgestelde 150 hectare door het bevoegde gezag als activiteit beschouwd die geen negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen.

6.3 Conclusie

De vrijstelling kan verlengd worden.

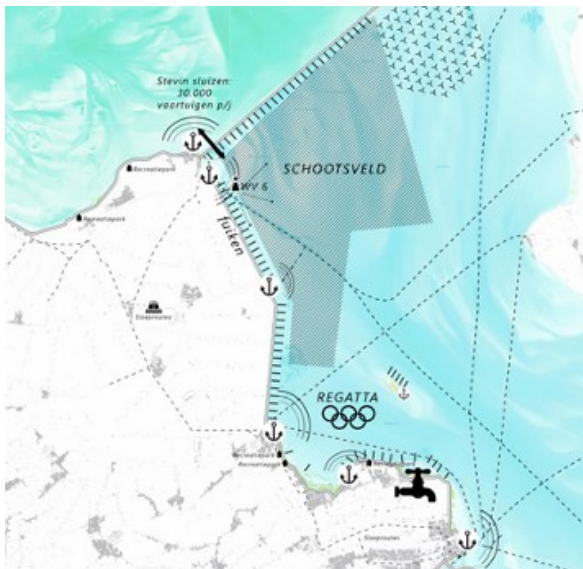
7 Schietterrein Breezanddijk

7.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft de vrijstelling onder specifieke voorwaarden voor het Schietterrein Breezanddijk. Vanaf Breezanddijk worden schietoefeningen gehouden, waarbij vanaf Breezanddijk geschoten wordt in het schietgebied in het noordelijke IJsselmeer. Om verstoring van de topper, nonnetje en grote zaagbek als gevolg hiervan te voorkomen, zijn als specifieke voorwaarde grenzen gesteld aan het aantal dagen dat het terrein mag worden gebruikt:

- Maximaal 60 schietdagen per jaar;
- In de periode van december tot en met februari worden geen schietdagen ingepland, tenzij dit noodzakelijk is. In dat geval ten hoogste 5 schietdagen per maand in de periode december tot en met februari.

Figuur 7.1 Locatie schootsveld Defensie. Bron: [Toelichting op voorkeursbeslissing Wieringerhoek](#)

7.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

In het beheerplan is benoemd dat binnen de verstoringzone van het schietterrein geschikt leefgebied ligt van de fuut, bergeend, smient, krakeend, wilde eend, tafeleend, kuifeend, topper, brilduiker, nonnetje en grote zaagbek. In de NEA fase 2 is gebruikt gemaakt van de beoordeling van de effecten van het schietterrein die in 2010 in opdracht van het Ministerie van Defensie uitgevoerd is door Tauw⁷. In deze beoordeling is geconcludeerd dat de verstoring van het schietterrein zich beperkt tot verstoring door geluid en dat alleen voor de vogelsoorten kuifeend, tafeleend en topper effecten door geluidsverstoring te verwachten zijn. De belangrijkste maanden voor de kuifeend, tafeleend en topper zijn december, januari en februari.

- Voor tafeleend en kuifeend is beoordeeld dat het relatieve belang van het gebied binnen de verstoringzone zo beperkt is, dat lokale en tijdelijke verstoringseffecten geen wezenlijk effect veroorzaken. In de periode december tot en met februari zijn de grootste aantallen kuifeenden en tafeleenden in dit gedeelte van het Natura 2000 gebied aanwezig. Voor deze soorten kan een tijdelijke verstoring tot gevolg hebben dat zij tijdelijk uitwijken naar andere geschikte delen van de Natura 2000 gebieden, met name in het IJsselmeer. Hiervoor bestaat voldoende geschikt alternatief leefgebied in de directe omgeving. Geconcludeerd is dat het effect van het gebruik door Defensie geen oorzaak is van de in 2010 bestaande negatieve trend. Uit de [Actualisatie Doeluitwerking](#)

⁷ Van Hooff en Aarts, 2010: Toetsing bestaand gebruik Defensie Breezanddijk

[Vogelrichtlijnsoorten IJsselmeergebied 2020](#)⁸ komt naar voren dat er inmiddels sprake is van een herstel van de aantallen van de tafeleend. Voor de kuifeend heeft de negatieve trend zich wel doorgezet.

- Voor de topper concludeert het rapport dat evenmin aannemelijk is gemaakt dat de negatieve trend wordt veroorzaakt door het gebruik van Defensie. Voor de topper geldt dat in tegenstelling tot tafeleend en kuifeend het gebied binnen de verstoringszone van relatief groter belang is, waardoor de kans op het optreden van negatieve effecten wordt vergroot. Een effect kan alleen optreden in de periode december tot en met februari omdat de soort alleen in dat deel van het jaar in grote aantallen binnen de verstoringszone voorkomt. Uit de Actualisatie Doeluitwerking Vogelrichtlijnsoorten IJsselmeergebied 2020 komt naar voren dat de huidige aantallen toppers vergelijkbaar zijn met de aantallen die voorkwamen tijdens de uitgevoerde beoordeling uit 2010. Na een sterke afname van de aantallen halverwege de jaren negentig, herstelde de aantallen zich weer vanaf 2011-12. Sinds 2017-18 is het aantal echter weer afgenomen en worden de doelen niet meer gehaald.

Gezien voorgaande blijft het belang overeind van het voorkomen van geluidsverstoring in het schietgebied in de periode december tot en met februari, aangezien alle drie de hierboven genoemde soorten in deze periode veel gebruik maken van het gebied.

In de specifieke voorwaarden bij de vrijstelling worden schietdagen alleen indien dit noodzakelijk is toegestaan in de periode december-februari, met als maximum 5 schietdagen per maand (in aansluiting op de uitkomsten van de effectbeoordeling). Defensie heeft bij het bevoegd gezag (het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit - LNV) inmiddels een nadere duiding aangeleverd van wanneer schietactiviteiten in deze periode noodzakelijk zijn. In de praktijk blijkt Defensie slechts incidenteel gebruik te maken van de uitzonderingsmogelijkheid om in de periode december-februari schietoefeningen te houden. Sinds 2017 is slechts 1 melding gevonden van schietoefeningen te Breezandijk in deze 3 maanden van het jaar⁹. Uit interne gegevens van Defensie blijkt daarnaast dat het aantal schietdagen de afgelopen 5 jaar niet boven een aantal van 9 schietdagen per jaar is uitgekomen. Daarmee is in de praktijk de afgelopen beheerperiode zeer weinig sprake geweest van verstoring in de periode waarin rustende vogels aanwezig zijn.

Het is ten behoeve van de actualisatie van het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied gewenst om zicht te houden op hoe vaak in de periode december tot en met februari daadwerkelijk noodzakelijke schietdagen ingepland worden. Op basis van het daadwerkelijke gebruik kan t.b.v. het nieuwe beheerplan een geactualiseerde beoordeling van de ecologische effecten uitgevoerd worden.

7.3 Conclusie

Op basis van bovenstaande wordt geconcludeerd dat de vrijstelling verlengd kan worden. Wel wordt als voorwaarde toegevoegd dat door Defensie bij het bevoegd gezag (LNV) melding gedaan wordt van de schietactiviteiten die plaatsgevonden hebben.

⁸ Van Rijn, S.H.M. & M.R. van Eerden 2021. Actualisatie Doeluitwerking Vogelrichtlijnsoorten IJsselmeergebied 2020. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-08.

⁹ In de [Berichten aan Zeevarenden](#) worden meldingen van schietoefeningen gedaan. In de periode december t/m februari is sinds begin 2017 slechts 1 melding gevonden van schietoefeningen te Breezandijk: van maandag 4 december tot en met woensdag 6 december 2017.

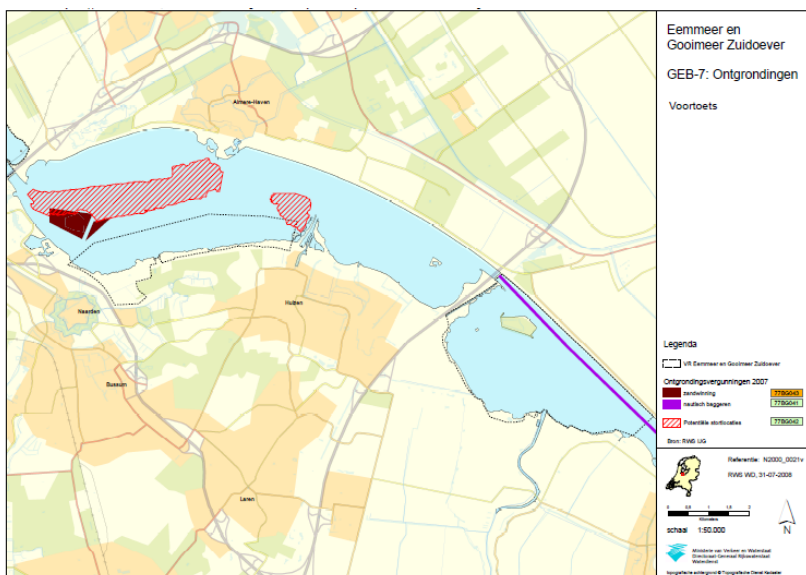
8 Bestaande zandwinningsactiviteit Eemmeer & Gooimeer zuidoever

8.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft een vrijstelling voor de zandwinningsactiviteit in het Gooimeer van Xella kalkzandsteenfabriek, Rijsbergen. Het gaat hierbij om een zandwinconcessie van 2.8 miljoen m³ waarvan 200.000 m³ op jaarbasis.

Deze zandwinningsactiviteit is vrijgesteld zonder specifieke voorwaarden. Als algemene voorwaarde geldt dat de betreffende activiteit niet in aard, omvang, intensiteit en tijd in betekenende mate mag wijzigen ten opzichte van de getoetste situatie.

Figuur 8.1 Locatie zandwinning in het Gooimeer (donkerrood gebied). Bron: Voortoets lopende beheerplan.

8.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

De winlocatie bevindt zich buiten de begrenzing van het Natura 2000 gebied Eemmeer & Gooimeer Zuidoever. In de Nadere effectenanalyse (NEA) ¹⁰ t.b.v. het lopende beheerplan is beoordeeld of er uitstralingseffecten optreden met impact op het aangewezen Natura 2000 gebied Eemmeer & Gooimeer Zuidoever. Hier is geconcludeerd dat de zandwinning in het Gooimeer geen belemmering vormt voor de instandhoudingdoelen door de beperkte uitstraling als gevolg van de gebruikte winmethode en de eigenschappen van de niet marktwaardige fractie (bezinkt relatief snel). Vertroebeling is daardoor lokaal en bovendien sinds enkele tientallen jaren aanwezig. In de NEA is geconcludeerd dat verslechtering van de omvang en kwaliteit van de waterplantenvelden in het Gooimeer daardoor niet aan de orde is.

In aanvulling op de beoordeling uit de NEA is geconstateerd dat het Natura 2000 gebied Eemmeer & Gooimeer Zuidoever geen habitatrictlijngebied betreft. Eventuele effecten op het habitatrictlijngebied in het zuidelijk deel van het IJmeer zijn op grond van de onderbouwing uit de NEA niet aan de orde.

Bovenstaand onderbouwing wordt nog altijd onderschreven.

8.3 Conclusie

Geconcludeerd is dat de vrijstelling verlengd kan worden.

¹⁰ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

9 Aalvisserij

9.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft een vrijstelling zonder specifieke voorwaarden voor de aalvisserij met schietfuike¹¹, grote fuik, kisten en hoekwant.

De visserij op aal vindt plaats met verschillende typen vangtuigen:

- Aalkisten: kistjes met aas waarin de aal kan wegkruipen
- Hoekwant: haken met aas aan lijnen
- Schietfuike: op de bodem van het open water (niet op een vaste locatie)
- Grote fuike: vaste fuikopstellingen langs de oever.

De kisten- en hoekwantvisserij zijn voor de vangst van aasvis (voornamelijk spiering) afhankelijk van de visserij met de aaskuil¹². Als alternatief voor aasvis wordt ook gebruik gemaakt van wormen.

De aalvisserij met schietfuike, grote fuik, kisten en hoekwant was bestaand gebruik voor de inwerkingtreding van het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied.

9.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

Deze beoordeling focust op de beoordeling van de aalvisserij met schietfuike, grote fuike en hoekwant. Bij de aalvisserij met aalkisten treden geen bijvangsten van vogels op¹³. Significant negatieve effecten van het gebruik van aalkisten op de instandhoudingsdoelstellingen worden uitgesloten.

Van Eerden et al. (1999) schatte de sterfte van vogels als gevolg van de fuikevisserij (met grote fuike en schietfuike) en hoekwantvisserij in op een fractie in vergelijking met het aantal slachtoffers als gevolg van de visserij met staand want. Desondanks werd het aantal slachtoffers als gevolg van de fuikvisserij ingeschat op enkele honderden vogels per jaar voor zowel futen als aalscholvers. Van Eerden et al. schat in dat de hoekwantvisserij met name slachtoffers maakt onder aalscholvers, waarbij het aantal ingeschat werd op vele honderden per jaar. Er zijn echter geen kwantitatieve gegevens beschikbaar om deze inschatting voor zowel de fuikvisserij als de hoekwantvisserij te onderbouwen.

Ten behoeve van de verlenging van het beheerplan is geprobeerd om meer zicht te krijgen op het aantal vogelslachtoffers bij de visserij met fuike en hoekwant. Hiervoor is een uitraag gedaan bij mensen die veel in het IJsselmeergebied aanwezig zijn, zoals terreinbeheerders en handhavers. Hen is gevraagd naar ervaringen met vogelslachtoffers waarbij het vermoeden bestaat dat deze het slachtoffer zijn geworden van deze vormen van visserij. Ook is er gekeken of er aanvullende informatie achterhaald kon worden om een goede inschatting te maken van de effecten. Op basis van de verkregen informatie is een aangescherpte beoordeling van deze activiteiten uitgevoerd, waarvan de resultaten hieronder zijn opgenomen.

Aalvisserij met schietfuike en grote fuike

In de "[Globale en Nadere Effectenanalyse Deltawateren](#)" uit 2011 is aangegeven dat er niets bekend is over verstrikking van duikende vogels in fuike, maar dat het onwaarschijnlijk lijkt dat duikende aalscholvers en futen gericht een fuik inzwemmen. Dit beeld wordt bevestigd doordat er als reactie op de hierboven genoemde uitraag geen meldingen gedaan zijn van vogelslachtoffers in fuike.

¹¹ De schietfuikevisserij op paaiende spiering in het vroege voorjaar blijft vergunningplichtig voor de Wet natuurbescherming, aangezien significante schade aan vooral van spiering afhankelijke visetende watervogels als gevolg van voedselgebrek niet kan worden uitgesloten.

¹² Zie ook de aparte beoordeling van de vrijstelling voor de aaskuilvisserij in [hoofdstuk 10](#).

¹³ Zie de Nadere effectenanalyse voor het lopende beheerplan.

Als er slachtoffers vallen wordt beoordeeld dat dit, binnen de periode van 6 jaar waarvoor de activiteit opnieuw toegestaan wordt, niet gaat om aantallen die leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. De vrijstelling kan met 6 jaar verlengd worden.

Aalvisserij met hoekwant

De uitvraag heeft een aantal waarnemingen van vogelslachtoffers over de afgelopen 10 jaar opgeleverd, waarbij het vermoeden bestaat dat deze het slachtoffer geworden zijn van de hoekwantvisserij. Het gaat om de volgende meldingen van dodelijke slachtoffers van Natura 2000 doelsoorten:

- 2 aalscholvers in het IJsselmeer in 2015
- 2 aalscholvers in het IJsselmeer in 2020
- 1 zwarte stern in het IJsselmeer (moment van sterfte onbekend)

Ook zijn er 4 meldingen gedaan (2 in Markermeer, 2 in IJsselmeer) van nog levende aalscholvers waar een lijn (al dan niet met haak) aan vast zat waarvan het vermoeden is dat deze afkomstig was van de hoekwantvisserij. Het is aannemelijk dat het gaat om vogels die behoren tot de broedpopulaties die in de betreffende gebieden gevestigd zijn. Naast het ontvangen fotomateriaal hebben de respondenten op de uitvraag verschillende ervaringen met vogelslachtoffers als gevolg van de hoekwantvisserij gedeeld. Sommige respondenten zijn niet bekend met slachtoffers als gevolg van de hoekwantvisserij, terwijl anderen aangeven veel gevallen te kennen van slachtoffers van de hoekwantvisserij. Daarbij wordt benoemd dat er veel vogels gezien worden met draden uit de bek waarbij de haak nog in de maag zit. Ook wordt aangegeven dat de draden soms verward raken in de bomen waarna de vogels zichzelf ophangen. Ook zijn er veel haken gevonden in braakballen. Onduidelijk is of deze haken voor de vogels ook tot problemen geleid hebben. Naast de gemelde slachtoffers aalscholvers zijn er ook verschillende meldingen gedaan van slachtoffers bij andere vogelsoorten, waarbij het vermoeden bestaat dat deze het gevolg zijn van de hoekwantvisserij.

De bestaande vrijstelling is beoordeeld in het licht van de achteruitgang van de aantallen broedparen aalscholvers en het feit dat de doelen voor aalscholver en fuut voor niet-broedvogels niet overal gehaald worden. De focus in de analyse heeft hierbij gelegen op de aantallen broedparen aalscholvers, gezien de hier aanwezige negatieve trend. De "Actualisatie Doeluitwerking Vogelrichtlijnsoorten IJsselmeergebied 2020¹⁴" geeft hierover aan dat er sterke aanwijzingen zijn dat deze negatieve trend te maken heeft met een reductie in de voedselbeschikbaarheid in het IJsselmeergebied. Ook de beschikbaarheid van broedlocaties en de helderheid van het water worden als factoren benoemd die invloed hebben op de populatieontwikkeling. De aalvisserij was ten tijde van het instellen van het beheerplan reeds bestaand gebruik en wordt niet als mogelijke oorzaak voor de ontwikkeling in het rapport benoemd. Relevant daarbij is ook dat de [Vismonitoring Rijkswateren 2022](#) laat zien dat het gebruik van de aalhoekwant en aalkistjes sinds 2012 niet substantieel veranderd is. Er is dan ook geen sprake van toename van het bestaande gebruik zoals beoordeeld t.b.v. het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023. Het absolute aantal slachtoffers als gevolg van de hoekwantvisserij is mogelijk als gevolg van de daling van de aalscholverpopulatie afgenomen. Echter, het kan zijn dat het aantal relatief gezien toegenomen is door de toenemende zichtdiepte onder water. Afname van de voedselbeschikbaarheid voor aalscholvers kan mogelijk ook leiden tot het frequenter slachtoffer worden van aalscholvers.

Beoordeeld is of het opnieuw toestaan van de aalvisserij met hoekwant voor een periode van 6 jaar kan bijdragen aan het niet bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor het bepalen of een activiteit significant negatieve effecten heeft op Natura 2000 soort(en), is het ORNIS-criterium gebruikt. Het ORNIS criterium is: een significant effect wordt niet uitgesloten als een activiteit een sterfte tot gevolg heeft van 1% of meer van de natuurlijke sterfte van volwassen vogels. Gebaseerd op de gemiddelde aantallen broedende aalscholvers over de afgelopen 6 jaar (2017-2022) wordt het ORNIS-criterium overschreden bij een slachtofferaantal van gemiddeld 12 à 13 per jaar voor het gehele IJsselmeergebied. Voor alleen het IJsselmeer gaat het om gemiddeld 7,4 slachtoffers per jaar. Er wordt voor deze analyse verondersteld

¹⁴ Van Rijn, S.H.M. & M.R. van Eerden 2021. Actualisatie Doeluitwerking Vogelrichtlijnsoorten IJsselmeergebied 2020. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-08.

dat de 4 dodelijke slachtoffers die in het IJsselmeer gerapporteerd zijn ten hoogste 5% van het werkelijke aantal dodelijke slachtoffers betreft. Deze veronderstelling is gebaseerd op het karakter van de uitvraag, waarbij slechts bij een paar mensen ervaringen opgehaald zijn en door een aantal respondenten aangegeven is dat de doorgegeven waarnemingen niet volledig zijn (niet alle door hen aangetroffen slachtoffers zijn bijvoorbeeld geregistreerd of snel te rapporteren). Het is daarnaast niet aannemelijk dat particulieren hun vondsten melden (hier is ook geen uitvraag naar gedaan). Het meldpercentage wordt daarom ingeschat op minder dan de helft van de terugmeldingen van geringde vogels, waarbij ongeveer 10% gerapporteerd wordt¹⁵. Een voorzichtige inschatting op basis van deze benadering is dat het daadwerkelijke aantal slachtoffers in het IJsselmeer over de afgelopen 10 jaar in de orde van grootte van 80 vogels zal liggen. Dit ligt hoger dan het ORNIS-criterium, aangezien het daarbij zou gaan om 74 slachtoffers over 10 jaar. Gelet op de onzekerheden die er bestaan is het dus zeer twijfelachtig dat aan het ORNIS-criterium voldaan kan worden.

Aangezien de aalvisserij met hoekwant bestaand gebruik is, worden de vogelslachtoffers die hierbij vallen in principe meegerekend bij het bepalen van de 'natuurlijke' sterfte van de aalscholvers en is deze sterfte dus betrokken bij het bepalen van het instandhoudingsdoel. Als aanvulling op de berekening met het ORNIS-criterium is gekeken naar de vraag of het blijven toestaan van de bestaande activiteit, gelet op afname van de draagkracht door andere activiteiten of ontwikkelingen, ertoe leidt dat het instandhoudingsdoel voor deze soort in dit gebied onbereikbaar wordt. Hoewel de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang in de 'Actualisatie Doeluitwerking Vogelrichtlijnsoorten IJsselmeergebied 2020'¹⁶ zijn geïdentificeerd, is het de vraag of het stopzetten van het aalvissen met hoekwant kan leiden tot een niet te negeren verbetering van de situatie voor deze soort. Dat geldt onder andere wanneer het onzeker is of maatregelen om de belangrijkste oorzaken weg te nemen toereikend zullen zijn. In dat geval wordt het relatieve belang van de onderzochte activiteit groter. Om dit te beoordelen is gebruik gemaakt van een Lesliematrix¹⁷.

Uit de berekeningen met een Lesliematrix volgt dat over de vrij te stellen periode, uitgaande van de huidige situatie, een verbetering van de broedvogelpopulatie tussen ca. 20 en 50 paar mogelijk is. In kwantitatieve zin is de worst-case verandering (50 paar in 6 jaar) ten opzichte van de omvang van de broedpopulatie, voldoende onderscheidend om in de monitoringsresultaten zichtbaar te worden. Op kwantitatieve gronden kan de verandering dus niet verwaarloosd worden. Rekening houdend met de actuele zeer ongunstige situatie, waarbij onduidelijk is of de draagkracht van het gebied zodanig hersteld kan worden dat de populatie met deze activiteit kan terugkeren op het niveau van het instandhoudingsdoel, kan niet uitgesloten worden dat door het blijven toestaan van deze activiteit het instandhoudingsdoel niet meer bereikt kan worden.

Redelijkerwijs is, gelet op deze analyse, wetenschappelijk niet uit te sluiten dat de aalvisserij met hoekwant significant negatief effect kan hebben het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen (aalscholver - broedvogel).

Een toelichting op deze beoordeling is opgenomen in [bijlage 1](#).

9.3 Conclusie

De vrijstelling voor de aalvisserij met kisten, schietfuiken en grote fuiken kan verlengd worden. Significant negatieve effecten worden uitgesloten bij de verlenging van deze vrijstellingen met 6 jaar.

De vrijstelling voor de aalvisserij met hoekwant kan niet verlengd worden. Significant negatieve effecten van het verlengen van deze vrijstelling kunnen niet worden uitgesloten.

¹⁵ <https://vogeltrekAtlas.nl/statistieken.html?0-aalscholver-Aantallen>

¹⁶ Van Rijn, S.H.M. & M.R. van Eerden 2021. Actualisatie Doeluitwerking Vogelrichtlijnsoorten IJsselmeergebied 2020. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-08.

¹⁷ Leslie, P.H. (1945) "The use of matrices in certain population mathematics". *Biometrika*, 33(3), 183–212.

10 Aaskuilvisserij

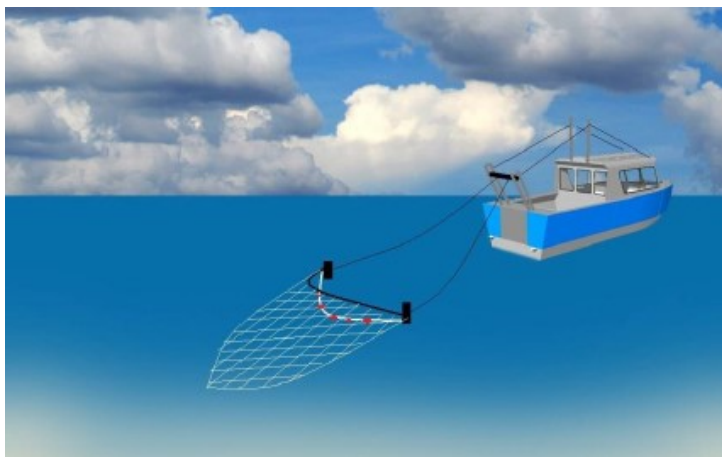
10.1 Korte omschrijving vrijstelling

Voor aas voor de aalvisserij met kisten en hoekwant wordt in de zomer met de aaskuil op spiering gevestigd. In de Inventarisatie gebruik¹⁸ is benoemd dat dit in de periode half april-oktober gebeurt. In het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023 is een vrijstelling opgenomen voor de aaskuilvisserij in het IJsselmeer en het Markermeer & IJmeer.

Informatie uit rapport "[Transitie visserij IJsselmeer, Markermeer en IJmeer](#)" van Witteveen en Bos uit 2013:

"De aaskuilvisserij is de enige actieve vorm van visserij op het IJsselmeer waarbij het net voortgetrokken mag worden. In 1970 kwam hier een verbod op, m.u.v. de palingvissers die met kisten of het hoekwant vissen. Deze vissers gebruiken de kuil om er aas (spiering) mee te vangen. De kuil zit met een lijn vast aan de voorkant van het schip. De lijn loopt naar een boom waar het net aan vast zit. De vis gaat onder de boom door het net in. Het net is trechtervormig en komt uit in een zak waar de vis in terecht komt."

Figuur 10.1 Aaskuil (figuur 1.6 uit rapport "[Transitie visserij IJsselmeer, Markermeer en IJmeer](#)")

De visserij met aaskuil in het IJsselmeer en Markermeer was bestaand gebruik voor de inwerkingtreding van het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied.

10.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

De Voortoets¹⁹ geeft aan dat het wenselijk is de effecten op de spieringstand van de aaskuilvisserij op spiering in de zomermaanden nader te analyseren in relatie tot de neergaande trend in de spieringstand. In de Nadere effectenanalyse (NEA)²⁰ wordt hier niet verder op ingegaan. In de NEA fase 2 staat dat de aaskuil enige mate van bijvangst kent, maar worden geen uitspraken gedaan voer de effecten op de spieringstand. In de vismonitoring WMR staat geen informatie over het gebruik van aaskuil in het IJsselmeer en Markermeer & IJmeer.

Het rapport 'Actualisatie Doeluitwerking Vogelrichtlijnsoorten IJsselmeergebied 2020'²¹ benoemt dat de doelen van veel visetende soorten niet worden gehaald en dat de stand achteruit gaat. Het effect van de

¹⁸ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

¹⁹ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

²⁰ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

²¹ Van Rijn, S.H.M. & M.R. van Eerden 2021

aaskuilvisserij wordt in dat perspectief beoordeeld op significantie voor de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen.

Er zijn voor de beoordeling een aantal aanvullende bronnen gebruikt:

- Het rapport "[Herziening spieringadvisering²²](#)" geeft aan dat vissen in het voorjaar in de paaigebieden op de spiering een niet uit te sluiten negatieve invloed heeft op de draagkracht van het leefgebied van vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelen gelden. In dit rapport is echter niet gekeken naar de aasvisserij, die volgens het rapport beperkt is en buiten het paaizeizoen plaatsvindt.
- In [494874 \(wur.nl\)](#) is te lezen:
 - o *"Spiering vormt verreweg de belangrijkste voedselbasis voor visetende watervogels en met name voor een aantal soorten die onder de Wet Natuurbescherming vallen. Het gaat daarbij zowel om duikende viseters als grote zaagbek, middelste zaagbek, nonnetje en futen, als om vogels die spiering vanuit de lucht net onder het wateroppervlak vangen, zoals sterns (visdief en zwarte stern) en diverse soorten meeuwen (o.a. dwergmeeuw, maar ook algemene soorten waaronder kokmeeuw). De verschillende spieringgetende watervogels benutten de spieringstand in verschillende perioden van het jaar. Zo zijn zaagbekken (grote, middelste en nonnetje) vooral in de winter te gast in het IJsselmeer en Markermeer, en zijn visdiefjes vooral als broedvogel in het voorjaar en de voorzomer afhankelijk van spiering, foerageren zwarte sterns op doortrek in juli en augustus bij voorkeur op spiering en futen in de nazomer en de herfst."*
 - o *"De aasvisserij op spiering in het IJsselmeer en Markermeer is van onbekende maar vermoedelijk beperkte omvang. Deze visserij vindt echter vooral in de (na)zomer plaats en heeft daarmee direct invloed op de omvang van het spieringbestand in dat jaar. In spieringarme jaren is het relatieve effect van aasvisserij groter."*
 - o *"Ecosysteemeffecten: Aasvisserij in de zomer heeft direct invloed op de beschikbaarheid van spiering als voedselbasis voor roofvis en vogels, onder andere zwarte stern die in dezelfde periode (nazomer) afhankelijk is van het spieringbestand in het IJsselmeer en Markermeer. Risicobeoordeling: Gezien een direct effect op doelmatigheid (visserij baars en snoekbaars) en voedselreservering voor vogels als zwarte stern waarvoor instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald worden is het risico direct gekoppeld aan de omvang van de aasvisserij. Aangezien de omvang van de aasvisserij vermoedelijk klein doch onbekend is wordt het risico daarom voorzichtigheidshalve op klein tot matig beoordeeld.*

Ten behoeve van de beoordeling van deze vrijstelling is meer informatie opgehaald over welke hoeveelheid spiering er met de aaskuilvisserij gevangen wordt en in welke periode van het jaar.

Periode van aaskuilvisserij

De "[Uitvoeringsregeling visserij](#)" bepaalt dat het van 1 november tot en met 11 april verboden is te vissen in het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer met de aaskuil. Ook is het verboden te vissen met de aaskuil van donderdag zonsondergang tot de daaropvolgende maandag 8.00 uur en dagelijks van zonsondergang tot de daaropvolgende morgen 8.00 uur. Ook worden meerdere gebieden benoemd in bijlage 9 van de Uitvoeringsregeling waar het verboden is om met aaskuil te vissen in het IJsselmeergebied. Van 1 september tot en met 30 november geldt daarnaast een wettelijk gesloten tijd voor het gebruik van aalvistuigen²³. Aangezien de aaskuil alleen ingezet wordt t.b.v. het vangen van aas voor de aalvisserij zal de aaskuilvisserij alleen plaatsvinden in de periode van 12 april tot 1 september.

Omvang van de aaskuilvisserij

De Natura 2000 instandhoudingsdoelen voor het IJsselmeer en Markermeer & IJmeer zijn opgesteld in een periode waarin reeds met aaskuil gevist werd op spiering. De [Vismonitoring Rijkswateren 2022](#) laat zien dat het gebruik van de aalhoekwant en aalkistjes sinds 2012 niet substantieel veranderd is. Er is dan ook geen sprake van toename van het gebruik zoals beoordeeld t.b.v. het Natura 2000 Beheerplan 2017-2023. De Coöperatieve Producentenorganisatie IJsselmeer (PO) geeft aan dat er steeds minder gebruik

²² V.d. Hammen, v.d. Winden, Kraan en Tulp; WMR 2017

²³ Zie: [Vismonitoring Rijkswateren 2022](#)

gemaakt wordt van de aaskuil, aangezien er in plaats hiervan steeds meer gebruik wordt gemaakt van wormen als aas. Dit kost volgens de PO minder tijd voor de vissers en functioneert vaak beter als aas dan spiering. Aangegeven is dat de aalvissers het aaskuil daarom beperkt gebruiken en meestal pas vanaf begin mei tot uiterlijk 30 augustus. Inschatting is dat er per seizoen maximaal 50 kg spiering gevangen wordt per aalvisser. Er zijn 42 vergunningen verstrekt voor het vissen met de aaskuil, maar er zijn ook vissers die meerdere vergunningen hebben. Inschatting is dat er maximaal rond de 2100 kg spiering gevangen wordt (42x50). Ook indien deze inschatting aan de lage kant zou zijn, is duidelijk dat het om een zeer beperkte hoeveelheid vis gaat.

Gezien de zeer beperkte vangsten, en de inschatting dat de vangsten t.o.v. de beoordeling voor het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023 afgenomen zijn, wordt het effect op de spieringstand als minimaal beoordeeld.

Ter bevestiging hiervan is gekeken naar de hoeveelheid spiering die per ha gevangen is als onderdeel van de monitoring van de spieringstand middels de A-toomkuilbemonstering. In 2022 werd hierbij 5.728 (IJsselmeer) en 1.533 (Markermeer) spiering per hectare bevestigd oppervlak aangetroffen²⁴. Uitgaande van een gewicht van een spiering van 25 gram gaat het hier om ca 143 kg en 38 kg per hectare bevestigd oppervlak. Omgerekend naar het IJsselmeer (oppervlak 110.000 hectare) zou het hier gaan om ruim 15 miljoen kilo en omgerekend naar het Markermeer (oppervlak 70000 hectare) om ruim 2,5 miljoen kilo spiering. Bij de bemonstering met de boomkor, waarbij alleen de onderste meter van de waterkolom wordt bevestigd, liggen de getallen lager. Daar komen de aantallen voor het Markermeer en IJsselmeer samen uit op ruim 2,5 miljoen. In beide gevallen is de vangst van de aaskuilvisserij ten opzichte van deze aantallen zeer beperkt (~0,1% of lager).

10.3 Conclusie

Op basis van bovenstaande is beoordeeld dat er geen sprake is van significant negatieve effecten op de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen bij het opnieuw toestaan van deze activiteit voor een periode van 6 jaar.

²⁴ [583088 \(wur.nl\)](#)

11 Wolhandkrabvisserij (met fuiken)

11.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft alleen de gerichte wolhandkrabvisserij met fuiken in de deelgebieden IJsselmeer en Markermeer & IJmeer. De wolhandkrabvisserij uitgevoerd met alle vormen van staand want is vergunningplichtig.

De wolhandkrabvisserij is vrijgesteld zonder specifieke voorwaarden. Als algemene voorwaarde geldt dat de betreffende activiteit niet in aard, omvang, intensiteit en tijd in betekenende mate mag wijzigen ten opzichte van de getoetste situatie.

Uit een rapport van de WUR uit 2018²⁵ blijkt dat het om een beperkte visserij-inspanning gaat, die niet van omvang wijzigt als gevolg van het vaststaand aantal fuiken (vanuit de visserijwetgeving). Het grootste deel van de vangst vindt plaats van 1 september tot 1 december.

11.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

In de NEA t.b.v. het lopende beheerplan is geconcludeerd dat de gerichte visserij op wolhandkrab met fuiken geen belemmering vormt voor het behalen van de instandhoudingdoelen.

Onderbouwing: De effecten van bijvangst zijn qua werkingsmechanismen vergelijkbaar met de effecten van bijvangst in de aalvisserij met schietfuiken en grote fuiken. Uit onderzoek door [Leijzer et al. \(2008\)](#) blijkt echter dat de bijvangst relatief gering is door de tijd in het jaar dat gevestigd wordt (in het najaar concentreert vis zich in de diepere delen en is minder vis op de open ruimte aanwezig) en het niet schoonspuiten van de fuiken (een vuile fuik vangt het beste wolhandkrab en juist het slechtste aal en schubvis). De intensiteit van de wolhandkrabvisserij is bovendien veel lager is dan de intensiteit van de aalvisserij. Door de beperkte bijvangst is geconcludeerd dat bij deze vorm van visserij geen negatief effect optreedt voor het voedselaanbod voor visetende watervogels die zich onder het instandhoudingdoel bevinden.

In de Nadere effectenanalyse (NEA) ²⁶ voor het lopende beheerplan is het optreden van vogelslachtoffers niet benoemd is als risico. Gezien de beperkte visserij-inspanning wordt dit risico als zeer beperkt ingeschat.

Er zijn geen twijfels bij de houdbaarheid van de beoordeling van de NEA. De conclusie geldt nog steeds. Reden hiervoor is dat de omvang van de activiteit niet is gewijzigd, aangezien het aantal fuiken via de visserijwetgeving vaststaat. De aard van de activiteit is daarnaast niet gewijzigd.

11.3 Conclusie

De vrijstelling kan verlengd worden.

²⁵ Hieruit blijkt dat in 2017 sprake was van 114 ton wolhandkrabafzet, waarvan 18 ton door niet-vergunninghouders. Ook is zichtbaar dat de aanvoer van wolhandkrab tussen 100 en 43 ton schommelde (tussen 2012 en 2017). De vangst met fuiken is hier slechts een deel van.

²⁶ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

12 Zegenvisserij

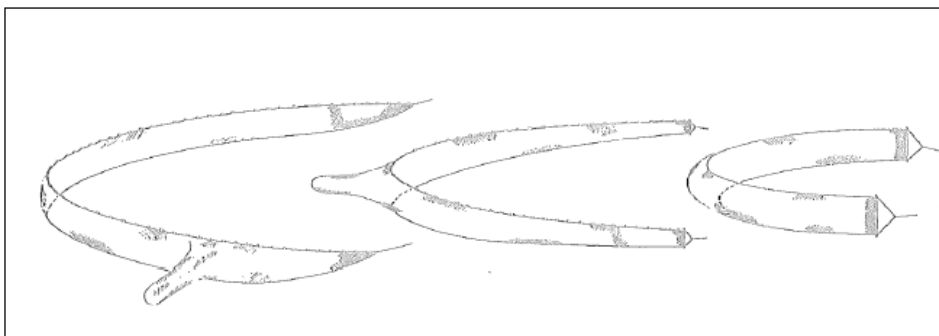
12.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft een vrijstelling zonder specifieke voorwaarden voor de zegenvisserij in alle binnen het IJsselmeergebied gelegen Natura 2000 gebieden. Uit de Voortoets²⁷ blijkt dat het gaat om het vissen op schubvis (met name blankvoorn en brasem) in de periode 1 november tot en met 15 maart.

Informatie uit het rapport [“Transitie visserij IJsselmeer, Markermeer en IJmeer”](#) van Witteveen en Bos uit 2013:

“Een zegen bestaat uit een langwerpige net van ten hoogste 100 m lang. Het net is voorzien van een verzwaarde onderpees en een bovenpees met drijvers. Het net is voorzien van een uitstulping of zak waarin de vis wordt opgevangen. Het net wordt met behulp van een boot in een cirkel gevaren. Vervolgens wordt het net vanaf de boot binnengehaald, waarbij de vis zich in de zak verzameld. Bij de zegenvisserij gaat het vooral om de vangst van brasem, blankvoorn, kolblei en rietvoorn. Er kan met de zegen zeer selectief en ‘schoon’ en vrijwel zonder bijvangst worden gevestig. Voor de kwaliteit van de gevangen vis kan de zegenvisserij op schubvis worden gesloten bij watertemperaturen van meer dan de 8 graden. In de praktijk wordt deze beheermaatregel niet toegepast. De zegenvisserij vindt plaats in de periode van 1 november tot en met 15 maart. Wanneer in de periode dat de zegenvisserij wordt uitgeoefend de visserij ernstig heeft te lijden van strenge vorstperiodes, kan er een verlenging van de visperiode worden aangevraagd.”

Figuur 12.1 Drie typen zegens. De middelste zegen is de meest toegepaste op het IJsselmeer en Markermeer (figuur 1.7 uit rapport “Transitie visserij IJsselmeer, Markermeer en IJmeer”)

12.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

In de Voortoets is beschreven dat effecten kunnen bestaan uit lokale verstoring van vogels bij het plaatsen of binnenhalen van de netten, bijvangst van vogels (verdrinking), effecten op de voedselsituatie van visetende watervogels en effecten op de waterkwaliteit. De vaarbewegingen voor de zegenvisserij lijken geen grote verstoringbron gezien de aantallen en omvang. De zegenvisserij is een actieve vorm van visserij, waardoor de bijvangst van watervogels gering zal zijn. Doordat met name grote brasem en blankvoorn wordt gevangen, wordt geen negatief effect op de voedselsituatie van visetende watervogels verwacht. Het wegvangen van grote brasem kan leiden tot een toename van kleine vis, waaronder pos. Dit is een belangrijke voedselsoort voor bijvoorbeeld aalscholvers. De vangst van grote hoeveelheden bodemwoelende vis (met name brasem) kan leiden tot een verbetering van het doorzicht en daardoor tot de groei van waterplanten.

Er spelen verschillende zaken rondom zegenvisserij zie bijvoorbeeld [Kamerstuk 29664, nr. 205 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#) en [Kamerstuk 31710, nr. 78 |](#)

²⁷ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

[Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#) en [Zegenvisserij IJsselmeer - WUR](#).
Het gaat hierbij onder andere om reductie van de vangdagen.

In het licht van bovenstaande beoordeling en de genoemde lopende ontwikkelingen, is er voor nu geen aanleiding om de vrijstelling niet te verlengen. Het project van de WUR loopt tot einde 2023. Dit kan nieuwe informatie opleveren die meegenomen kan worden bij de actualisatie van het beheerplan.

12.3 Conclusie

De vrijstelling kan verlengd worden.

13 Traditionele visserij (evenementen)

13.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft een vrijstelling zonder specifieke voorwaarden voor educatieve activiteiten waarbij op enkele dagen per jaar traditionele visserijmethoden toegepast worden.

13.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

Vanwege de beperkte omvang is in de Voortoets²⁸ beoordeeld dat de traditionele visserij geen effect heeft op de visstand. Voor de traditionele visserij en de bijbehorende verstoring is hier aangegeven dat er alleen sprake is van lokale verstoring dan wel dat er geen sprake is van 'overlap in functies'. Deze beoordeling wordt nog altijd onderschreven.

13.3 Conclusie

De vrijstelling kan overeind blijven.

²⁸ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

14 Peuren

14.1 Korte omschrijving vrijstelling

Peuren is alleen in het Zwarte Meer opgenomen als vrijstelling zonder specifieke voorwaarden.

Informatie uit de Inventarisatie gebruik:

“Peuren

Bij het peuren wordt de paling niet gevangen door middel van een vishaak, maar met een peur. Dit is een hoeveelheid wormen, meestal zo'n 30 stuks, aaneengeregen met garen tot een grote ring. De peur wordt daarbij met een draad bijeengebonden. Bovenin de peur wordt aan de peurlijn een kegelvormig stuk lood (tussen de 20 tot 125 gram) geplaatst. Door de peur met de peurstok vlak boven de bodem op en neer te bewegen waaiert deze als een kwast uit, waarbij de geur van de wormen wordt verspreid. Dit geurspoor trekt de paling aan. Vaak gebeurt het peuren 's nachts, de visser houdt dan een zaklamp boven de peur. Het licht zou de palingen aan moeten trekken.

De gemeente Kampen mag jaarlijks 350 peurvergunningen verlenen aan inwoners van de gemeente Kampen. Het uitgeven van de vergunning wordt uitgevoerd door het rentmeesterskantoor Noorderstaete aan de Oudestraat 151 te Kampen. Er is meer vraag naar vergunningen dan aanbod, daarom wordt een wachtlijst gehanteerd. Het aantal uitgiften was:

2003: 323

2004: 318

2005: 294

2006: 268

2007: wordt nog bekend gemaakt.

2008: geen gegevens: seizoen loopt nog.

Het areaal om te peuren is afgenomen na een uitspraak van de Raad van State²⁹. Het peuren is alleen toegestaan als voldaan wordt aan een elftal voorwaarden die moeten waarborgen dat de activiteiten geen schade of gevaar opleveren voor andere belangen in het gebied.”

14.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

In de beoordeling t.b.v. het lopende beheerplan is geen informatie opgenomen over deze activiteit. Gezien de aard en schaal van de activiteit worden er geen effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voorzien.

14.3 Conclusie

De vrijstelling kan verlengd worden.

²⁹ <https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@11513/200200409-1/>

15 Kitesurfen

15.1 Korte omschrijving vrijstelling

In de gebiedsdelen voor het IJsselmeer en Markermeer & IJmeer zijn vrijstellingen opgenomen voor verschillende kitesurflocaties³⁰. Een deel van deze locaties is vrijgesteld zonder specifieke voorwaarden en een deel mét specifieke voorwaarden.

Vrijgestelde kitesurflocaties zonder specifieke voorwaarden:

IJsselmeer:

- Lemmer, Stavoren, Hindeloopen, Kornwerderzand, Makkum en Mirnserklif.
- Enkhuizen: De NEA fase 1 geeft aan dat de kitesurflocatie bij Enkhuizen zonder voorwaarden vrij te stellen is van vergunningverlening. In het beheerplan was de locatie echter opgenomen in categorie 2 (*Vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten mét specifieke voorwaarden*). Met een [wijzigingsbesluit](#) is deze fout gecorrigeerd.

Markermeer & IJmeer:

- Schellinkhout en Edam-Noord

Vrijgestelde kitesurflocaties met specifieke voorwaarden:

IJsselmeer:

- It Soal (Workum): Kitesurfen is, jaarrond, alleen toegestaan nadat de fysieke afscheiding ter begrenzing van de noordkant van de huidige kitesurfzone is aangelegd.
- Medemblik: Kitesurfen is alleen toegestaan vanaf april tot en met september en onder de voorwaarde dat de maatregelen tot begrenzing van de zuidzijde en markering van de kitezone op het water zijn uitgevoerd.

Markermeer & IJmeer:

- Warder: Kitesurfen is alleen toegestaan in het zomerhalfjaar (april tot en met september).
- Hemmeland: Kitesurfen is alleen toegestaan in het voorjaar (april tot en met juni). Er dient een duidelijke kitezone begrensd met boeien en aan de zuidkant een fysieke begrenzing, aanwezig te zijn. Bij de opstapplaats komt een informatiepaneel met spelregels.
- Muiderberg: Het kitesurfen wordt jaarrond toegestaan. De huidige kitezone blijft behouden, maar wordt op het water duidelijk aangegeven met boeien en aan de westgrens een fysieke begrenzing in het water. Bij de opstapplaats komt een informatiepaneel met spelregels.

15.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

Er zijn geen wijzigingen opgetreden in de positionering van de vrijgestelde kitesurflocaties en de periode van openstelling. Vanuit handhaving wordt op deze zaken toegezien en indien nodig wordt geverbaliseerd en overleg gepleegd met de Nederlandse Kitesurf Vereniging. In het beheerplan worden alleen uitspraken gedaan over kitesurflocaties, periodes waarin kitesurfen hier mogelijk is en voorwaarden waaronder dit kan. Er is geen informatie opgenomen over de aanwezige intensiteit van het kitesurfen op deze locaties. Het beeld bestaat desondanks dat er sprake is van een flinke toename van kitesurfen op de locaties die in het beheerplan (al dan niet onder specifieke voorwaarden) vrijgesteld zijn. Ook ontwikkelt de sport zich. De toename in intensiteit van het gebruik wordt als een aandachtspunt gezien.

Foilen wordt beschouwd als een andere sport dan kitesurfen. De snelheid is vele malen groter, zodanig dat foilen niet onder de vrijstelling van kitesurfen geschaard kan worden.

³⁰ Kitesurfen wordt hierbij gedefinieerd als kitesurfers die vanaf de oever het open water opgaan en rondvaren.

Er is behoefte aan beter zicht op de exacte verstoring van vogels door kitesurfers. Vanuit een bestaande werkgroep voor kitesurfen in het IJsselmeergebied wordt daartoe nader onderzoek gedaan naar de effecten van kitesurfen op vogels. De resultaten worden meegenomen bij het opstellen van het nieuwe Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied, dat in maart 2030 gereed moet zijn. Daarbij zullen de bestaande vrijstellingen opnieuw getoetst worden o.b.v. de ontwikkelingen in het doelbereik en nieuwe inzichten in de effecten van verschillende vormen van gebruik³¹. Hierbij zal naar de specifieke locaties gekeken worden, de waarde hiervan voor de verschillende doelsoorten en de impact die de activiteit hier op heeft.

Vooruitlopend op de resultaten van bovengenoemd onderzoek en de actualisatie van het beheerplan, zijn wel een paar aanpassingen gewenst i.r.t. de in het beheerplan opgenomen vrijstellingen voor kitesurflocaties. Het gaat om de volgende aanpassingen:

- *Kornwerderzand*: Deze locatie is in de Nadere effectenanalyse (NEA)³² getoetst o.b.v. een reeds gereuleerde situatie, waarbij kitesurfen toegestaan was tussen 1 mei en 1 oktober. De locatie is in het beheerplan echter opgenomen als vrijgesteld zonder voorwaarden. De regulering is echter een belangrijke voorwaarde waaronder het kitesurfen op deze locatie in de NEA als activiteit zonder significante effecten is beoordeeld. Deze regulering dient dan ook opgenomen te worden als voorwaarde in het beheerplan, waarmee het gebruik van deze kitesurflocatie wijzigt in een activiteit die onder specifieke voorwaarden vrijgesteld is.
- *Makkum Noordstrand*: Deze locatie is in de NEA getoetst o.b.v. een reeds gereuleerde situatie, waarbij kitesurfen alleen toegestaan was tussen 1 oktober en 1 mei. De locatie is in het beheerplan echter opgenomen als vrijgesteld zonder voorwaarden. De regulering is echter een belangrijke voorwaarde waaronder het kitesurfen op deze locatie in de NEA als activiteit zonder significante effecten beoordeeld is. Deze regulering dient dan ook opgenomen te worden als voorwaarde in het beheerplan, waarmee het gebruik van deze kitesurflocatie wijzigt in een activiteit die onder specifieke voorwaarden vrijgesteld is.
- *Hemmeland*: Kitesurfen op deze locatie wordt als ongewenst beschouwd vanwege de nabijheid van een belangrijk verstoringgevoelig rustgebied voor vogels. Kitesurfen is hier momenteel niet toegestaan op grond van het Binnenvaart Politie Reglement. In samenspraak met de Nationale Kitesurfvereniging is de locatie in het 'Toekomstbeeld Kitesurfen in het IJsselmeergebied' reeds als 'te sluiten locatie' benoemd. De vrijstelling voor deze locatie zal dan ook uit het beheerplan verwijderd moeten worden.

Aanvullend hierop zal voor verschillende locaties overleg gepleegd worden over de realisatie van de in het beheerplan opgenomen voorwaarden voor de vrijstellingen. Het betreft de volgende locaties:

- *It Soal, Workum*: In overleg tussen het Fryske Gea, FUMO, Rijkswaterstaat en de NKV wordt bepaald op welke wijze de noordelijke fysieke begrenzing gerealiseerd wordt, die als voorwaarde gesteld is bij de vrijstelling uit het beheerplan. Deze begrenzing is nog niet gerealiseerd en is van groot belang om verstoring door kitesurfers in het gebied It Soal te voorkomen, mede in het licht van de stand van zaken van het doelbereik. In het overleg zal ook besproken worden of er nog optimalisaties mogelijk zijn bij de bestaande kitesurflocaties, t.b.v. het minimaliseren van de impact op de Natura 2000 doelen.
- *Muiderberg*: In overleg tussen de provincie Noord-Holland, gemeente, omgevingsdienst en RWS wordt bepaald hoe de fysieke begrenzing aan de westzijde gerealiseerd wordt. Deze begrenzing is nog niet gerealiseerd. Ook is er nog geen informatiepaneel geplaatst.
- *Medemblik*: In overleg tussen de provincie Noord-Holland, gemeente, omgevingsdienst en RWS wordt bepaald hoe de fysieke begrenzing aan de zuidzijde gerealiseerd wordt. Deze begrenzing is nog niet gerealiseerd.

³¹ Waaronder informatie uit minimaal 2 recente wetenschappelijke artikelen over kitesurfen (juni en juli 2023).

³² Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

15.3 Conclusie

Er worden de volgende aanpassingen doorgevoerd:

- *Kornwerderzand*: Aan de vrijstelling wordt als specifieke voorwaarde toegevoegd dat kitesurfen alleen toegestaan is tussen 1 mei en 1 oktober.
- *Makkum Noordstrand*: Aan de vrijstelling wordt als specifieke voorwaarde toegevoegd dat kitesurfen alleen toegestaan is tussen 1 oktober en 1 mei.
- *Hemmeland*: De vrijstelling voor deze locatie wordt uit het beheerplan verwijderd.

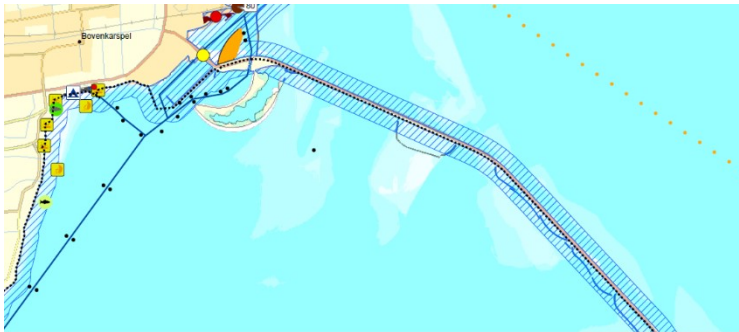
Foilen valt niet onder de vrijstelling totdat wetenschappelijk is aangetoond wat de effecten zijn van deze vorm van kitesurfen.

16 Aangewezen Waterskigebied

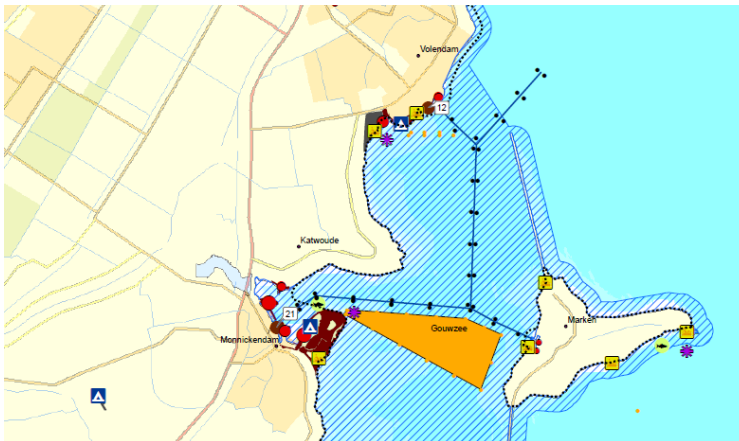
16.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft een vrijstelling zonder specifieke voorwaarden voor de waterskigebieden bij Enkhuizen, de Gouzee en in de Veluwerandmeren.

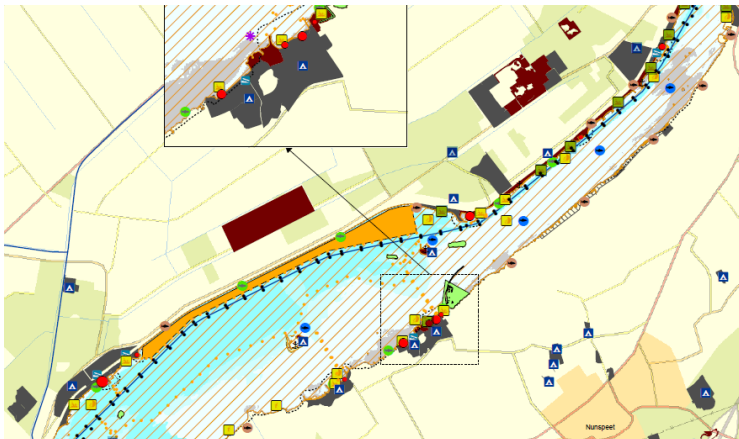
Figuur 16.1 Locatie waterskigebied Enkhuizen (oranje weergegeven)

Figuur 16.2 Locatie waterskigebied Gouzee (oranje weergegeven)

Figuur 16.3 Locatie waterskigebied Veluwerandmeren (oranje weergegeven)

16.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

De Voortoets geeft aan dat waterskiën, doordat snelle wendbare motorboten gebruikt worden, een activiteit is die vogels flink verstoort. Door de omvang en ligging van de waterskigebieden Enkhuizen, de Gouzee en de Veluwerandmeren wordt hier ingeschat dat de te verwachten effecten van bestaand gebruik binnen die gebieden lokaal en van geringe omvang zijn.

In de Gouzee bevindt het snelvaargebied zich in het open water en is het gebied duidelijk gemarkeerd. Dit voorkomt verstoring van het verstoringgevoelige gebied langs de oevers van de Gouzee in de periode juli t/m maart.

In de Veluwerandmeren en Enkhuizen bevindt de locatie zich niet in de buurt van een af te sluiten rustgebied voor vogels.

In de Voortoets³³ en de NEA's³⁴ is voor de toetsing o.a. gebruikgemaakt van [Krijgsveld et.al. \(2008\)](#). Na die tijd in [Krijgsveld et.al. \(2022\)](#) verschenen. De strekking over verstoring door waterskiën (snelle motorboten) is in beide rapporten gelijk. De locaties bevinden zich op voldoende afstand van verstoringgevoelige gebieden.

16.3 Conclusie

De vrijstelling kan verlengd worden.

³³ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

³⁴ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

17 Parasailactiviteiten in het Wolderwijd

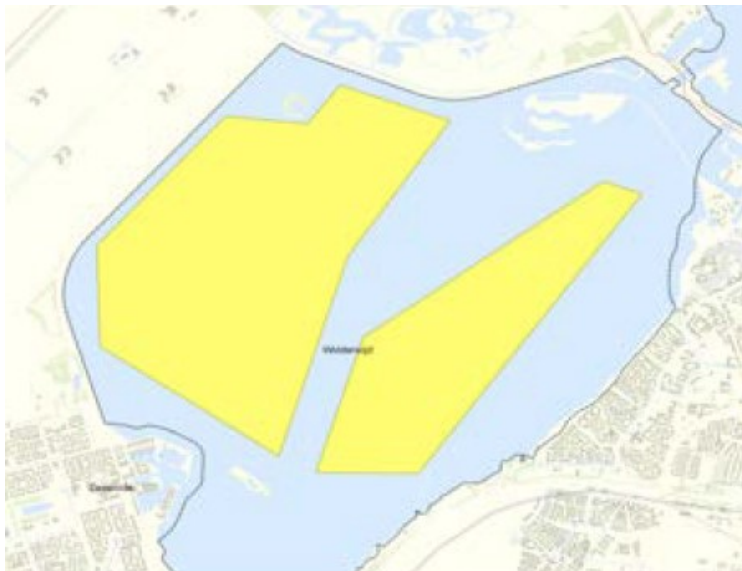
17.1 Korte omschrijving vrijstelling

Sinds 2009 vinden in het toeristisch vaarseizoen, van 1 mei tot en met 1 september, vanaf een speciaal daarvoor ingerichte boot tussen de opstapplaatsen Harderwijk en Zeewolde parasailactiviteiten plaats binnen een afgebakend gebied op het Wolderwijd (zie gebied in figuur hieronder). Hierbij wordt een passagier door middel van een grote parachute vanaf de boot de lucht in gebracht. Volgens een door provincie Flevoland uitgevoerde voortoets (brief Provincie Flevoland, 25 februari 2011) zijn van deze activiteiten in de voorgestelde vorm, omvang, intensiteit en tijd geen significante gevolgen voor instandhoudingsdoelstellingen te verwachten³⁵.

De parasailactiviteiten in het Wolderwijd zijn vrijgesteld van de vergunningplicht Wet natuurbescherming onder de volgende voorwaarden:

- De activiteit vindt alleen overdag plaats op het open water van het Wolderwijd
- De (riet)oevers worden bij deze activiteit vermeden
- De activiteit vindt alleen plaats in het toeristisch vaarseizoen, dus vanaf 1 mei tot en met 1 september.

Figuur 17.1 Locatie parasailactiviteiten in het Wolderwijd

Indien de activiteit niet op de hierboven aangegeven wijze wordt uitgevoerd, kan er wel sprake zijn van een Wnb-vergunningplichtige activiteit en mogelijk van een overtreding van de Wet Natuurbescherming.

17.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

De informatie in het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023 is gebaseerd op de door provincie Flevoland uitgevoerde voortoets (brief Provincie Flevoland, 25 februari 2011). In de literatuur zijn voor zover bekend geen nieuwe wetenschappelijke publicaties met nieuwe inzichten verschenen.

³⁵ Info uit Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023

De activiteit is duidelijk begrensd in locatie en is vrijgesteld vanaf 1 mei tot en met 1 september. Dit valt buiten de periode waarin grote aantallen rustende vogels aanwezig zijn in (delen van) het Wolderwijd³⁶. Ook geldt als voorwaarde dat bij deze activiteit de (riet)oevers vermeden moeten worden.

In een groot deel van het gebied waar de vrijstelling betrekking op heeft is deze activiteit momenteel niet toegestaan omdat Rijkswaterstaat geen toestemming heeft gegeven voor parasailing op grond van het Binnenvaart Politie Reglement. Verder is in een gebied tussen de eilanden Knarland en De Biezen in het Wolderwijd deze activiteit niet toegestaan vanwege de realisatie van een luwtegebied met ondiepten, onderwaterobjecten, zanddammen en legakkers. Om vastlopen van de recreatievaart te voorkomen, is dit gebied door een verkeersbesluit afgesloten (gemarkeerd met betonnen). Bovengenoemde delen van het gebied waar de vrijstelling betrekking op heeft zijn daardoor niet beschikbaar voor parasailen.

Gezien bovenstaande wordt de eerdere conclusie onderschreven dat met de gestelde voorwaarden geen sprake is van significant negatieve effecten.

17.3 Conclusie

De vrijstelling kan onder dezelfde voorwaarden verlengd worden.

³⁶ Een verstoringgevoelig rustgebied bij Harderwijk Zuid ligt nabij. Dit gebied is verstoringgevoelig tussen 1 september en 1 april, wanneer parasailen op grond van de vrijstellingsvoorwaarden niet toegestaan is. Er wordt momenteel (2024) beoordeeld of dit gebied t.b.v. het behalen van de Natura 2000 doelen afgesloten wordt.

18 Evenementen (visserijdagen, zeilwedstrijden, roeiwedstrijden, en strandactiviteiten)

18.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft alleen een vrijstelling voor de evenementen (visserijdagen, zeilwedstrijden, roeiwedstrijden, en strandactiviteiten) die opgenomen zijn in de inventarisatie bestaand gebruik, bijlage 6: "Overzicht evenementen IJsselmeergebied".

18.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

Er is sprake van tijdelijke verstoring, waarbij rekening gehouden zal moeten worden met de gedragscode recreatie en afgesloten gebieden. Vogels die op het open water tijdens wedstrijden overdag tijdelijk verstoord worden, hebben over het algemeen voldoende uitwijkmogelijkheden, o.a. naar de voor de recreatievaart gesloten gebieden.

18.3 Conclusie

De vrijstelling kan verlengd worden.

19 Zeilwedstrijdgebied

19.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft de gebieden benoemd in Figuur 5.1 van het gebiedsdeel IJsselmeer:

- Medemblik zeilwedstrijdgebieden
- Urk zeilwedstrijdgebied
- Lemmer zeilwedstrijdgebied

Voor het Markermeer & IJmeer zijn de vrijgestelde zeilwedstrijdgebieden niet in het beheerplan gespecificeerd.

19.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

Er is sprake van tijdelijke verstoring, waarbij rekening gehouden zal moeten worden met de gedragscode recreatie en afgesloten gebieden. Vogels die op het open water tijdens wedstrijden overdag tijdelijk verstoord worden, hebben over het algemeen voldoende uitwijkmogelijkheden, o.a. naar de voor de recreatievaart gesloten gebieden.

19.3 Conclusie

De vrijstelling kan verlengd worden.

20 Schaatsevenement Veluwemeertocht

20.1 Korte omschrijving vrijstelling

Bij voldoende langdurige strenge vorst wordt het schaatsevenement 'Veluwemeertocht' georganiseerd. Bij dit evenement worden tochten uitgezet van 50, 60 en 100 km, die dan binnen één en dezelfde dag worden gereden. De ijsbedekking waardoor deze tocht mogelijk is zorgt er reeds voor dat er geen belangrijke aantallen watervogels meer in het gebied verblijven.

De tocht en de daartoe uit te zetten parcoursen dienen ruim uit de buurt te blijven van eventueel nog aanwezige wakken waarin concentraties watervogels achtergebleven kunnen zijn. Overigens zal dit ook om veiligheidsredenen gebeuren. Ook dient te worden voorkomen dat lokaal overwinterende roerdompen worden verstoord. Hiertoe wordt in overleg met de natuurbeherende instantie bepaald waar het parcours tenminste 500 meter uit de rietranden verwijderd moet blijven om eventuele verstoring te voorkomen.

Het evenement is vrijgesteld van de vergunningplicht Wet natuurbescherming onder de volgende voorwaarden:

- De activiteit wordt in één dag afgewikkeld
- De uit te zetten parcoursen van 50, 60 en 100 km vermijden de nabijheid van eventueel nog aanwezige wakken (en de daarin mogelijk nog aanwezige concentraties watervogels)
- De uit te zetten parcoursen van 50, 60 en 100 km zijn in overleg met de lokale natuurbeheerder ten minste 500 meter verwijderd van de rietkragen.

20.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

Onder de genoemde voorwaarden worden geen significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voorzien, vanwege de korte duur van het evenementen en het rekening houden met de aanwezige watervogels bij de organisatie hiervan.

20.3 Conclusie

De vrijstelling kan verlengd worden.

21 Vangen en ringen van vogels door Vogelringstation Zwarte Meer

21.1 Korte omschrijving vrijstelling

Er worden in het Zwarte Meer regelmatig vogels gevangen en geringd op de 'ringbaan' ten noorden van de Stikkenpolderweg. De activiteiten betreffen alleen de vang- en ringactiviteiten en het onderhoud van het vanggebied. De vanglocatie is afgesloten voor publiek. De activiteiten vinden voornamelijk plaats binnen het kader van een drietal landelijke projecten. De verzamelde en te verzamelen gegevens worden ter beschikking gesteld voor de monitoring en evaluatie van het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied en de daarin opgenomen maatregelen.

De vrijstelling van de vergunningplicht Wet natuurbescherming is onder de volgende voorwaarden:

- Geen uitbreiding van vang- en ringactiviteiten in locatie, omvang, intensiteit, duur of timing ten opzichte van huidige situatie.
- Verzamelen en (op verzoek) doorgeven van gegevens.

21.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

Vang- en ringactiviteiten van vogels kunnen in beginsel verstorend zijn voor de rust die voor het behalen en behouden van de instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen en (vogel)soorten cruciaal is. Een toetsing van de effecten van het vangen en ringen van vogels, zoals dat op de ringbaan in het Zwarte Meer plaatsvindt, is uitgevoerd en heeft laten zien dat er, onder de conditie dat de activiteiten niet in plaats, omvang, intensiteit, duur of timing gaan veranderen ten opzichte van de huidige situatie, geen sprake is van mogelijk significant negatieve gevolgen voor de geldende instandhoudingsdoelstellingen.

Onder de genoemde voorwaarden kunnen deze activiteiten daarom volgend het lopende beheerplan vrijgesteld worden van de Wnb-vergunningplicht³⁷. Deze beoordeling wordt nog steeds onderschreven.

21.3 Conclusie

De vrijstelling kan verlengd worden.

³⁷ Informatie uit het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023.

22 Professioneel dronegebruik

22.1 Korte omschrijving vrijstelling

Het professioneel gebruik van drones (Remotely Piloted Aircraft Systems, alle gewichtsklassen) is onder voorwaarden vrijgesteld van de vergunningplicht Wet natuurbescherming. Toegangsbeperkende besluiten binnen het IJsselmeergebied gelden ook voor het gebruik van drones in het luchtruim boven deze gebieden. Dit met inachtneming van de mogelijkheid van vrijstelling voor professioneel dronegebruik binnen deze besluiten.

De voorwaarden uit het beheerplan voor vergunningvrij professioneel dronegebruik zijn als volgt:

1. De vluchten worden uitgevoerd voor de uitvoering van noodzakelijk beheer en onderhoud, noodzakelijke monitorings-, reddings-, inspectie-, toezicht-, opsporings- en defensietaken (waaronder HEMS-, SAR-, politie, brandweer- of kustwachtvluchten), alsmede voor de uitvoering van calamiteitenbeheer. In algemene zin geldt in daadwerkelijke calamiteitsituaties het adagium 'nood breekt wet'.
2. De vluchten voor onder 1 genoemde publieke taken worden in opdracht van de overheid, dan wel door of in opdracht van een terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie uitgevoerd.
3. De vluchten worden door een gecertificeerde dronemaatschappij uitgevoerd.
4. De piloot van de drone is aantoonbaar op de hoogte van de lokale en actuele situatie ten aanzien van de beschermde natuurwaarden en de verstoringgevoeligheid van die waarden, en handelt conform artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming.

22.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

Professioneel gebruik van drones was tijdens het opstellen van het beheerplan een betrekkelijk nieuwe activiteit, die in het kader van de Nadere effectenanalyse (NEA) niet was getoetst op mogelijke significante effecten op de Natura 2000 doelen. Uit aanvullende toetsing is gebleken dat professioneel dronegebruik in Natura 2000 gebied onder voorwaarden kan worden vrijgesteld van de vergunningplicht Wet natuurbescherming³⁸.

Gezien het hier alleen een vrijstelling betreft voor professioneel dronegebruik t.b.v. heel specifieke doeleinden, en onder strikte voorwaarden, wordt de conclusie onderschreven dat dit geen negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen.

22.3 Conclusie

De vrijstelling kan verlengd worden.

³⁸ Info uit Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023.

23 Bestaande lozingen

23.1 Korte omschrijving vrijstelling

Betreft de vrijstelling voor bestaande lozingen, waarbij als specifieke voorwaarde gesteld wordt:

- De lozer leeft de voorwaarden na die bij of krachtens de Waterwet gelden (vergunning en/of algemene regels).

Nieuwe lozingen of uitbreidingen van bestaande lozingen vallen niet onder deze vrijstelling en zijn vergunningplichtig onder de Wet natuurbescherming. Hiervoor is een toetsingskader opgenomen in het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023.

23.2 Beoordeling houdbaarheid vrijstelling bij verlenging

In de Voortoets³⁹ is beoordeeld dat maatregelen die in het kader van het KRW-spoor worden genomen voldoende zijn om eventuele negatieve effecten van milieuvreemde stoffen op instandhoudingdoelen weg te nemen. Er was geen aanleiding om te veronderstellen dat bestaande lozingen er de oorzaak van zijn dat instandhoudingdoelen niet worden gerealiseerd.

Deze beoordeling wordt nog steeds onderschreven.

23.3 Conclusie

De vrijstelling voor bestaande lozingen kan verlengd worden.

³⁹ Dit document is [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

24 Beoordeling impact vrijgestelde activiteiten op nieuw aangewezen habitats en habitatsoorten

24.1 Toelichting

In 2022 zijn met een [wijzigingsbesluit](#) nieuw aangewezen habitats en habitatsoorten toegekend aan de Habitatrichtlijngebieden binnen het IJsselmeergebied (zie onderstaand figuur).

In dit hoofdstuk is beoordeeld of de in het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied vrijgestelde activiteiten naar verwachting een significant negatief effect hebben op de nieuw aangewezen habitats en habitatsoorten.

Figuur 24.1 Ligging van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden binnen het IJsselmeergebied (rood gearceerd: Vogelrichtlijngebied, groen gearceerd: Vogelrichtlijngebied + Habitatrichtlijngebied)

De betreffende wijzigingen uit het wijzigingsbesluit zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 24.1 Wijzigingen uit Wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden 2022

Gebied	Habitat	Habitatsoort
IJsselmeer	<p><u>Toegevoegd:</u> H1330 Atlantische schorren (Glauco-Puccinellietalia maritimae) - subtype B: Schorren en zilte graslanden (binnendijks).</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Doel:</i> Behoud oppervlakte en kwaliteit schorren en zilte graslanden, binnendijks (subtype B). <i>Toelichting:</i> Het habitatype komt binnendijks voor op enkele kleine plekken in de Polder Het Workumer Nieuwland. Het resterende vegetatietype is afhankelijk van de in het verleden ontstane zilte omstandigheden. Behoud van het type is afhankelijk van het voortbestaan van die omstandigheden; het is duidelijk dat het niet mogelijk is om zoute kwel verder te bevorderen, omdat de Zuiderzeemiddelen is veranderd in het IJsselmeer. <p><u>Toegevoegd:</u> H3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met bentische Chara spp. vegetaties 2. Verkorte naam: Kranswierwateren.</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Doel:</i> Behoud oppervlakte en kwaliteit. <i>Toelichting:</i> Het habitatype is met een goede kwaliteit over een grote oppervlakte in het waterdeel van het Habitatrichtlijngebied aanwezig. Behoud is voldoende, omdat uitbreiding ten koste zou kunnen gaan van het behoud van H3150, waar de kranswiervegetatie samen mee voorkomt. 	/
Markermeer & IJmeer	<p><u>Toegevoegd:</u> H3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition 2. Verkorte naam: Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden.</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Doel:</i> Behoud oppervlakte en kwaliteit. <i>Toelichting:</i> Het habitatype komt, binnen het Habitatrichtlijngebied, alleen voor in het zuidelijke deel van het IJmeer. Het gaat om begroeiingen met doorgroeid fonteinkruid. De 	<p><u>Toegevoegd:</u> H1149 Kleine modderkruiper (Cobitis taenia).</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Doel:</i> Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. <i>Toelichting:</i> In beide delen van het Habitatrichtlijngebied (de zuidelijke Gouwzee en het zuidelijke deel van het IJmeer) komt de kleine modderkruiper voor, waarschijnlijk met een vrij kleine populatie.

Gebied	Habitat	Habitatsoort
	kwaliteit is goed en behoud van de nu al vrij grote oppervlakte is voldoende.	
Zwarte Meer	<p><u>Toegevoegd:</u> H3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische Chara spp. vegetaties 2. Verkorte naam: Kranswierwateren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Doel:</i> Behoud oppervlakte en kwaliteit. • <i>Toelichting:</i> Het habitatype is met een goede kwaliteit over een grote oppervlakte in het waterdeel van het gebied aanwezig. Behoud is voldoende, omdat een verdere uitbreiding ten koste zou kunnen gaan van de uitbreidingsdoelstelling voor H3150, waar de kranswiervegetatie samen mee voorkomt. <p><u>Instandhoudingsdoelstelling gewijzigd:</u> H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones 4:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verwijdering van het habitatsubtype H6430A (Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland en van de montane en alpiene zones. Verkorte naam: Ruigten en zomen). - Toevoeging van habitatsubtype H6430B - Ruigten en zomen (harig wilgenroosje) <ul style="list-style-type: none"> • <i>Doel:</i> Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, harig wilgenroosje (subtype B). • <i>Toelichting:</i> Het habitatype ruigten en zomen, harig wilgenroosje (subtype B) is in ieder geval met matige kwaliteit aanwezig in de oeverlanden aan de noordoostzijde van het gebied. In het verleden is ook de goede kwaliteit aangetroffen in de vorm van de Rivierkruiskruid-associatie. De naamgevende soort komt nog verspreid in het gebied voor, dus mogelijk ook de bijbehorende vegetatie. Omdat het gebied niet tot de belangrijkste gebieden behoort en evenmin potenties heeft voor de brakke variant, is behoud van de huidige oppervlakte en kwaliteit voldoende. 	<p><u>Toegevoegd:</u> H1134 Bittervoorn (Rhodeus amarus).</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Doel:</i> Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. • <i>Toelichting:</i> De bittervoorn komt voor in alle oeverlanden van het Zwarte Meer, in de daar aanwezige brede watergangen. De soort is pas kort voor de aanwijzing gevonden en kennelijk voordien over het hoofd gezien. Het leefgebied is heel geschikt, want er zijn zeer veel zwanenmossels aanwezig, waar de bittervoorn voor zijn voortplanting van afhankelijk is.

Gebied	Habitat	Habitatsoort
Veluwe-randmeren	<p><u>Toegevoegd:</u> H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones 2: subtypen A (moerasspirea) en B (harig wilgenroosje).</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Doel:</i> Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, moerasspirea (subtype A) en harig wilgenroosje (subtype B). <i>Toelichting:</i> Het habitatype komt, met matige kwaliteit, verspreid voor in de oeverlanden, in beperkte mate als subtype moerasspirea, maar vaker in de vorm van subtype harig wilgenroosje. Omdat het gebied niet tot de belangrijkste gebieden behoort en evenmin potenties heeft voor de brakke variant, is behoud van de huidige oppervlakte en kwaliteit voldoende. 	/

24.2 Beoordeling

Geconstateerd is dat de hierboven genoemde habitats en habitatsoorten in het wijzigingsbesluit toegevoegd zijn omdat deze momenteel in het gebied voorkomen. Daarbij is duidelijk dat het bestaande gebruik van het gebied, inclusief het gebruik dat in het beheerplan vrijgesteld is, geen belemmering is geweest voor de huidige mate van aanwezigheid van deze soorten en habitats. Aangezien er behoud-doelstellingen gekoppeld zijn aan de nieuwe habitats en habitatsoorten, worden er geen problemen verwacht voor het behalen van deze doelstellingen met de continuering van de bestaande vrijgestelde activiteiten.

Aanvullend op bovenstaande algemene constatering, is gekeken of de vrijgestelde activiteiten in potentie qua aard van de activiteit wel impact kunnen hebben op de nieuw aangewezen habitats en habitatsoorten. Daarbij is geconstateerd dat een beperkt aantal vrijgestelde activiteiten handelingen omvat die mogelijk de oppervlakte en kwaliteit van habitats zou kunnen aantasten. De betreffende vrijgestelde activiteiten zijn opgenomen in onderstaande tabel, met daarbij een toelichting op de impact die deze activiteiten mogelijk zouden kunnen hebben op de nieuw aangewezen soorten en habitats.

Tabel 24.2 Beoordeling impact vrijgestelde activiteiten op nieuw aangewezen soorten en habitats

Vrijgestelde activiteit	Beoordeling
Peilbeheer IJsselmeer, Zwarte Meer, Ketelmeer, Vossemeer & Veluwerandmeren	Het peilbeheer waar de vrijstelling betrekking op had is in 2018 aangepast. Voor het nieuwe peilbesluit is in 2017 een vergunning Wet natuurbescherming afgegeven door LNV. Daarmee is deze vrijstelling niet meer van toepassing en wordt deze niet verder beoordeeld. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk uit dit document met de beoordeling van deze vrijstelling.
Baggeren van havens, sluisen, vaargeul en toegangseulen jachthavens	De argumentatie uit de effectbeoordeling t.b.v. het eerste beheerplan blijft overeind: Het betreft een activiteit die verstorend werkt maar die in ruimte en/of tijd (zeer) beperkt is. Ten tijde van de oorspronkelijke aanwijzing was deze vorm van verstoring aanwezig en geen belemmering voor de aanwijzing. De activiteit heeft daarnaast geen belemmeringen opgeleverd voor de aanwezigheid van de nieuw aangewezen soorten en habitats. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk uit dit document met de beoordeling van deze vrijstelling.

Bestaande zandwinningsactiviteit Eemmeer & Gooimeer zuidoever	Het Eemmeer & Gooimeer zuidoever zijn niet aangewezen als habitatrichtlijngebied. Deze activiteit is alleen voor deze gebieden vrijgesteld en heeft daarmee geen impact op de aangewezen habitatgebieden en habitatsoorten. Uitstralingseffecten naar het habitatgebied in het zuiden van het IJmeer worden uitgesloten op grond van de onderbouwing van de houdbaarheid van deze vrijstelling in het betreffende hoofdstuk van dit document.
Maaibeheer waterplanten Veluwerandmeren	<p>Betreft alleen een vrijstelling voor maaibeheer in de Veluwerandmeren. Hier mag jaarlijks maximaal 150 hectare doorgroeid fonteinkruid worden gemaaid.</p> <p>Voor de Veluwerandmeren is als doelstelling in het wijzigingsbesluit alleen een behoudsdoel toegevoegd voor “Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones, subtypen A (moerasspirea) en B (harig wilgenroosje)”. Daarbij is aangegeven dat dit habitattype, met matige kwaliteit, verspreid voorkomt in de oeverlanden.</p> <p>De activiteit maaien van waterplanten vindt niet plaats in de oeverlanden waar dit habitattype aangetroffen wordt. Daarmee wordt dit habitattype hierdoor niet beïnvloed.</p>
Terreinbeheer stranden en recreatiegebieden	<p>Terreinbeheer van stranden en recreatiegebieden wordt gekarakteriseerd als “inspectie, beheer en onderhoud”. Het betreft hier terreinbeheer van specifieke gebieden die bedoeld zijn voor recreatie, waardoor er sprake is van lokale effecten.</p> <p>Voorwaarde voor de vrijstelling van deze activiteit is dat de betreffende activiteit niet in aard, omvang, intensiteit en tijd in betekenende mate mag wijzigen ten opzichte van de getoetste situatie. Gezien het sterk lokale karakter van de activiteiten en het feit dat deze activiteiten geen belemmeringen hebben opgeleverd voor de aanwezigheid van de nieuw aangewezen habitats en habitatsoorten, wordt ingeschat dat het effect hiervan op het doelbereik van de nieuwe aangewezen habitats en habitatsoorten niet significant is.</p>
Terreinbeheer / Terreinbeheer rietmoeras	<p>Deze activiteit heeft mogelijk invloed op de habitattypen die zich in de oeverzones bevinden en is daarom hieronder per Natura 2000 gebied nader beschouwd i.r.t. de nieuw aangewezen habitattypen en -soorten.</p> <p>IJsselmeer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De vrijstelling heeft <i>geen</i> betrekking op de polder Het Workumer Nieuwland, waar de behoudsdoelstelling voor Binnendijkse Schorren en zilte graslanden voor toegevoegd is. Deze doelstelling ondervindt dan ook geen effect van deze vrijstelling. - De vrijstelling heeft geen invloed op de toegevoegde behoudsdoelstelling voor kranwierwateren, aangezien kranwierwateren worden aangetroffen in het open water en niet in de rietzone. <p>Zwarte Meer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De vrijstelling heeft geen invloed op de toegevoegde behoudsdoelstelling voor kranwierwateren, aangezien kranwierwateren worden aangetroffen in het open water en niet in de rietzone. - Het toegevoegde habitatsubtype ‘harig wilgenroosje’ komt o.a. voor in natte ruigten en verruigde rietmoerassen. Het rietbeheer in het

	<p>Zwarte Meer is vrijgesteld onder de voorwaarde dat het totale areaal riet in een cyclisch beheer plaatsvindt dat over 18 jaar is uitgespreid. Dit beheer heeft als doel om te zorgen voor voldoende overjarig riet t.b.v. behoud en uitbreiding van broedende rietvogels. 56% van het totale areaal riet (155 ha) dient hierbij als overjarig riet (3 jaar of ouder riet) te worden beheerd. De inschatting is dat door deze voorwaarde, en het feit dat het habitatype momenteel met dit beheerregime in het gebied aanwezig is, de vrijgestelde activiteit geen significant effect heeft op het habitatsubtype 'harig wilgenroosje'.</p> <p>Ketelmeer & Vossemeer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het wijzigingsbesluit heeft geen betrekking op dit gebied. <p>Veluwerandmeren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De toegevoegde subhabitattypen 'moerasspirea' en 'harig wilgenroosje' komen voor in natte ruigten en verruigde rietmoerassen. Het rietbeheer in de Veluwerandmeren is vrijgesteld onder o.a. de voorwaarde dat meer dan de helft van het areaal aan riet bij het maaien ontzien wordt en dat het rietbeheer volledig in dienst van de natuurdoelen staat. Doel hiervan is om het riet in kwaliteit te verbeteren voor de broedvogels grote karekiet en roerdomp. De inschatting is dat door deze voorwaarde, en het feit dat de subhabitattypen momenteel met dit beheerregime in het gebied aanwezig zijn, de vrijgestelde activiteit geen significant effect heeft op deze habitatsubtypen. <p>Markermeer & IJmeer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deze activiteit is in dit gebied niet vrijgesteld. <p>Eemmeer & Gooimeer zuidoever:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deze activiteit is in dit gebied niet vrijgesteld.
--	---

24.3 Conclusie

Op basis van bovenstaande is geconcludeerd dat de in het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied vrijgestelde activiteiten geen significante impact hebben op de nieuw aangewezen habitats en habitatsoorten.

Bijlage 1: Nadere analyse hoekwant vissen en vogelslachtoffers

Inleiding

Hoekwant is een vangstmethode waarbij lange lijnen worden gebruikt met daaraan op regelmatige afstand zijlijnen met haken met aas (veelal vis of worm). In een van de ingebrachte zienswijzen op het 'Ontwerpbesluit verlenging en wijziging Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023' wordt aangegeven dat in broedkoloniën van o.a. aalscholver veel vogels worden aangetroffen met haken in hun bek. Daarbij wordt gesteld dat het aantal meldingen het niveau 'incidenteel' overstijgt. Uit navraag bij gebiedsbeheerders, (vogel-)onderzoekers en handhavers in het IJsselmeergebied blijkt dat van de aangewezen soorten m.n. aalscholver als slachtoffer van deze vorm van visserij wordt genoemd. Daarnaast worden ook verschillende soorten meeuwen genoemd. Deze meeuwen zijn echter niet aangewezen als doelsoort in het IJsselmeergebied.

In de Nadere effectenanalyse fase I en II⁴⁰, die zijn opgesteld t.b.v. het Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023, wordt het volgende aangegeven over vogelslachtoffers bij de aalvisserij:

- Bijvangst aan watervogels in de aalvisserij zijn nooit kwantitatief onderzocht, maar incidenteel van aard en daarom in omvang beperkt. Door Van Eerden et al. (1999⁴¹) wordt dit op hooguit enkele honderden vogels per jaar geschat. Dit betreft alleen de visserij met fuiken en hoekwant. Kistenvisserij kent geen bijvangst van vogels⁴².
- Daarnaast wordt aanbevolen de bijvangst aan watervogels in de fuiken- en hoekwantvisserij te monitoren. Hoewel er geen reden is om aan te nemen dat deze bijvangst van belangrijke invloed is, verdient het aanbeveling dit ook daadwerkelijk vast te stellen⁴³.

Analyse (mogelijke) effecten van aalscholverslachtoffers als gevolg van hoekwantvisserij

De aalscholver heeft een regiodoelstelling als broedvogel. Dit regiodoel geldt voor de Natura 2000 gebieden IJsselmeer, Markermeer & IJmeer, Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen. Het instandhoudingsdoel is 8.000 broedpaar. Het huidige aantal broedparen in 2022 in de 4 gebieden is 2.243 broedpaar. Het instandhoudingsdoel is destijds bepaald aan de hand van trends of historische potentie⁴⁴. Het 6 jaar gemiddelde (2017-2022) is 4.485 broedpaar, zie tabel 1⁴⁵. Het aantal broedparen in de 4 gebieden ligt actueel (2022) en gemiddeld over de laatste 6 jaar onder het instandhoudingsdoel.

Ontwikkelingen in de laatste 12 jaar in het IJsselmeergebied

Vanaf ongeveer 2011 fluctueerde het aantal sterk en nam het aantal broedpaar gemiddeld af (zie figuur 1). Landelijk is een matige afname (-2,1% per jaar) van het aantal broedparen geconstateerd. De landelijke staat van instandhouding wordt als gunstig beoordeeld⁴⁶.

⁴⁰ Deze documenten zijn [hier](#) te vinden (map Beheerplan 1 – Achtergronddocumenten).

⁴¹ In van Eerden et al. 1999 staat: "De visserij met hoekwant maakt ook slachtoffers onder met name Aalscholvers maar kwantitatieve gegevens ontbreken echter geheel. Gezien het aantal Aalscholvers dat wordt waargenomen met visdraad uit de bek (vogels die zich hebben losgebeten), moet het hier ook om vele honderden vogels per jaar gaan."

⁴² NEA I, pagina 59

⁴³ NEA I, pagina 61

⁴⁴ Zie: [Natura 2000 doelendocument \(LNV, 2006\).pdf](#)

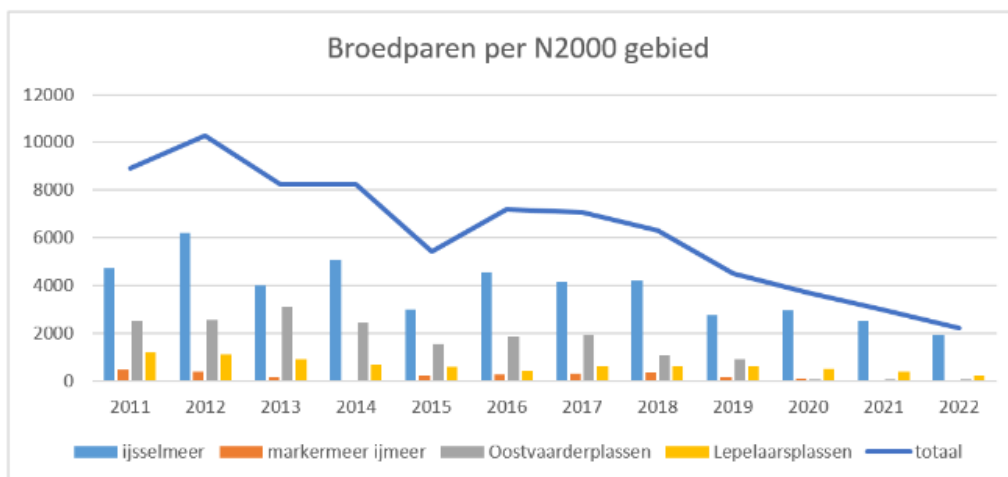
⁴⁵ Sovon website: geraadpleegd 20-12-2023.

⁴⁶ Bron: Bouwsteen, zie onderaan document.

Tabel 1 Aantal broedpaar aalscholver per N2000 gebied met regio doelstelling

N2000 gebieden met regio doelstelling	2017	2018	2019	2020	2021	2022	gemiddeld
IJsselmeer	4180	4195	2785	2961	2514	1940	3095,8
Markermeer/IJmeer	330	380	160	140	22	0	172,0
Oostvaardersplassen	1925	1099	932	100	75	75	701,0
Lepelaarsplassen	656	653	640	525	395	228	516,2
Totalen regio doel	7091	6327	4517	3726	3006	2243	4485

Figuur 1 Grafiek aantal broedparen aalscholver per N2000 gebied met een gemeenschappelijk regio doel

Herkomst foeragerende aalscholvers in het IJsselmeergebied

In de directe omgeving van het IJsselmeergebied bevinden zich behoudens de broedkoloniën met het regio doel nog koloniën in het Naardermeer en Wieden, zie onderstaande tabel 2.

Tabel 2 Aantal broedpaar aalscholver per N2000 gebied (overige kolonies)

N2000 gebieden - overige kolonies	2017	2018	2019	2020	2021	2022	gemiddeld
Naardermeer	679	656	584	650	390	261	536,7
Wieden	422	353	391	449	559	482	442,7

De Aalscholvers die in het Naardermeer broeden, foerageren vooral in het IJmeer, maar ook op de Gouwee, het Markermeer, Gooimeer, Eemmeer, de Oostelijke Vechtplassen, Botshol en de Vinkeveense plassen⁴⁷. Geen kwantitatieve gegevens zijn beschikbaar voor wat betreft de verdeling van aantallen per foerageergebied.

De aalscholvers van de Wieden foerageren in sloten en plassen in De Wieden, in het Zwarte Water, Zwarte Meer en het Ketelmeer⁴⁸. Geen kwantitatieve gegevens zijn beschikbaar voor wat betreft de verdeling van aantallen per foerageergebied.

Het is dus niet bekend welk aandeel van de broedpopulatie uit het Naardermeer en de Wieden daadwerkelijk in het IJsselmeergebied foerageren. Op basis van *expert judgement* (afstand van het IJsselmeergebied t.o.v. de koloniën in relatie tot de maximale vliegafstand van de aalscholver) is een percentage 50-80% (spreiding) bepaald. Voor de gebieden met de regio doelstelling is het uitgangspunt dat 100% in het IJsselmeergebied foerageert.

⁴⁷ Natura 2000 Beheerplan Naardermeer 2020-2026, provincie Noord-Holland, 2020

⁴⁸ Natura 2000-beheerplan definitief De Wieden en Weerribben, provincie Overijssel, 2019

Wel of niet significant

Ornis norm

Om te bepalen of een activiteit een significant effect heeft op de populatie wordt de 1% Ornis norm gehanteerd. Met een sterftcijfer onder 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van de soort, kan worden geoordeeld dat een effect op de gunstige staat van instandhouding van de betrokken populatie daarmee is uitgesloten. De natuurlijke sterfte van de aalscholver is 12%⁴⁹. Om de 1% norm te berekenen van de populatie die gebruik maakt van het IJsselmeergebied is het aantal broedpaar keer 2 gedaan om te komen tot het aantal volwassen vogels. Dit aantal, gebaseerd op het gemiddelde van de afgelopen 6 jaar (2017-2022), is gecorrigeerd met het percentage van de vogels die daadwerkelijk in het IJsselmeergebied foerageren.

Uit tabel 3 blijkt dat de 1% Ornis norm 12 à 13 aalscholwers is. Dit is de norm voor alle in het IJsselmeergebied foeragerende aalscholwers (broedvogels).

Tabel 3 Berekening 1% Ornis norm aalscholver

N2000 gebieden	Gemiddeld aantal broedpaar	Gemiddeld aantal volwassen vogels	% foeragerend in gebied	Aantal foeragerend in gebied	Aantal natuurlijke sterfte (12%)	Aantal 1% van natuurlijke sterfte
IJsselmeer (regidoel)	3095,8	6191,7	100	6191,7	743,0	7,4
Markermeer/IJmeer (regidoel)	172,0	344,0	100	344,0	41,3	0,4
Oostvaardersplassen (regidoel)	701,0	1402,0	100	1402,0	168,2	1,7
Lepelaarsplassen (regidoel)	516,2	1032,3	100	1032,3	123,9	1,2
Totale regioel	4485	8970,0		8970,0	1076,4	10,8
Naardermeer (overige kolonies)	536,7	1073,3	50 (min) / 80 (max)	536,7 (min) / 858,7 (max)	64,4 (min) / 103,0 (max)	0,6 (min) / 1,0 (max)
Wieden (overige kolonies)	442,7	885,3	50 (min) / 80 (max)	442,7 (min) / 708,3 (max)	53,1 (min) / 85,0 (max)	0,5 (min) / 0,8 (max)
Totaal alle gebieden						11,9 (min) / 12,6 (max)

Lesliematrix

Er is een Lesliematrix opgesteld om de effecten op de populatieontwikkeling te berekenen. Met een Lesliematrix kan rekening houdend met verschillende levensstadia van een soort verkend worden wat het effect is van een activiteit op belangrijke eigenschappen van een populatie, zoals gemiddelde sterfte en gemiddeld broedsucces. Een Lesliematrix is niet geschikt om lange termijn ontwikkelingen van populaties te voorspellen omdat de essentiële parameters niet constant zijn, zoals het model veronderstelt, maar in de natuur onder invloed van vele factoren staan zoals ontwikkelingen in klimaat, geschiktheid van de broedlocatie en draagkracht van het foerageergebied, immigratie en emigratie en niet te vergeten de omvang van de populatie zelf. Een populatie kan echter op een gegeven moment in de tijd wel aan de hand van de kenmerkende parameters gekarakteriseerd worden en met deze populatiekarakteristieken kan onderzocht worden welke kant het zal opgaan met de populatie gelet op

⁴⁹ Zie: [Aalscholver | BTO - Brits vertrouwen voor ornithologie](#)

een mogelijke verandering van één of meerdere van deze karakteristieken. Een Lesliematrix kent dan ook maar drie mogelijke uitkomsten:

- de populatie is in evenwicht, d.w.z. er worden over de hele levenscyclus net zoveel vogels volwassen als dat er volwassen vogels sterven;
- de populatie groeit tot in het oneindige door;
- de populatie sterft uit.

Dit model is dus met name geschikt voor korte termijn effecten voor een populatie die in evenwicht verkeert.

Er zijn geen populatiedynamische parameters bekend voor de IJsselmeerpopulatie. Voor het verkennen van de effecten is gebruik gemaakt van schattingen en hun bandbreedten uit de literatuur⁵⁰.

Er is zowel een model op basis van gemiddelde sterftecijfers, als op basis van worst-case sterftecijfers gemaakt. Voor beide modellen zijn de volgende keuzes hetzelfde:

- 26 leeftijdsklassen (0, 24 volwassen stadia, 25plus)
- Overleving levensklasse 0: 0,58
- Reproductie vindt plaats vanaf jaar 3

Variant 1 gemiddelde sterfte

Overleving levensklasse 1-24: 0,88

Overleving levensklasse 25plus: 0,88

Op basis van bovenstaande parameters is aan de hand van iteraties een broedsucces gevonden waarbij de populatie in evenwicht is: 0,267 (afgerond getal).

Dit is een populatie met relatief veel volwassen vogels met een relatief laag broedsucces.

Variant 2 worst-case sterfte

Overleving levensklasse 1-24: 0,74

Overleving levensklasse 25plus: 0,74

Op basis van bovenstaande parameters is aan de hand van iteraties een broedsucces gevonden waarbij de populatie in evenwicht is: 0,819 (afgerond getal).

Dit is een populatie met relatief weinig volwassen vogels met een relatief hoog broedsucces.

Toepassing van het model

Vervolgens is aan de hand van de Lesliematrix onderzocht wat het stoppen van de activiteit in potentie zou kunnen betekenen voor de populatie. De activiteit zou als deze gelijk blijft immers geen extra sterfte mogen veroorzaken. In ieder geval zal het model voorspellen dat de populatie zal gaan groeien. De vraag is hier vooral hoe groot de groei aanvankelijk zal zijn.

In onderstaande tabel wordt de groei van de IJsselmeerpopulatie bij de twee varianten verkend, waarbij het effect van de te onderzoeken activiteit op de jaarlijkse sterfte op 1% is vastgelegd. Voor dit percentage is gekozen omdat o.b.v. de waarnemingen ingeschat wordt dat de sterfte als gevolg van de hoekwantvisserij in de buurt komt van de 1% ORNIS-norm en dit percentage mogelijk overschreden wordt. Omdat de verlenging voor zes jaar geldt zijn de eerste zes jaar doorgerekend.

⁵⁰ Hatch, J. J., K. M. Brown, G. G. Hogan, R. D. Morris, J. Orta, E. F. J. Garcia, F. Jutglar, G. M. Kirwan, and P. F. D. Boesman (2020). Great Cormorant (*Phalacrocorax carbo*), version 1.0. In *Birds of the World* (S. M. Billerman, Editor). Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA. <https://doi.org/10.2173/bow.grecor.01>

Tabel 4 Groei van de populatie bij de gemiddelde en worst-case variant

Jaar	Gemiddelde variant (broedparen)	Worst-case variant (broedparen)
0	2879	2879
1	2883	2889
2	2887	2899
3	2890	2907
4	2893	2912
5	2896	2919
6	2900	2927
<i>Totaal toename over zes jaar</i>	21	48

De analyse laat zien dat over een tijdsbestek van zes jaar, uitgaande van een worst-case situatie, de populatie door het staken van de activiteit en de hieruit voortkomende afname van de sterfte met 1%, gemiddeld met 48 broedparen (96 vogels) zou kunnen groeien. Omdat dit een verandering is die in de statistieken van het broedvogelbestand van het IJsselmeer teruggevonden zou moeten kunnen worden, is dit in kwantitatieve zin niet verwaarloosbaar.

Bronnen:

- *Bouwsteen ten behoeve van het Strategisch Plan Natura 2000 Soorten van de Vogelrichtlijn voor zover betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden A017 Aalscholver Phalacrocorax carbo, broedvogel DEFINITIEF (4 november 2022)*
- *Eerden, M.R. van, W. Dubbeldam & J. Muller (1999). Sterfte van watervogels door visserij met staande netten in het IJsselmeer en Markermeer. RIZA rapport nr.: 99.060. RIZA, Lelystad.*